

Vaihtoehtoisen totuuden vahvistamisen mekanismit

Unkarin kansalliset konsultaatiot Fidesz-puolueen propagandan metodina 2000-luvulla

Olli Saarinen

Pro gradu -tutkielma

Euroopan ja maailman historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tutkielman valmistumiskuukausi 2025/04

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Euroopan ja maailman historia

Olli Saarinen

Vaihtoehtoisen totuuden vahvistamisen mekanismit. Unkarin kansalliset konsultaatiot Fidesz-puolueen propagandan metodina 2000-luvulla

Sivumäärät: 71

Tutkielmassani tarkastelen Fidesz-puolueen kansallisten konsultaatioiden sisältöä propaganda-analyysin näkökulmasta. Kansalliset konsultaatiot ovat äänestysikäisille Unkarin kansalaisille lähetettäviä mielipidekyselyjä. Konsultaatioita on lähetetty vuodesta 2010 alkaen ja Fidesz käyttää niitä edelleen. Tarkastelun pääkohteena on, miten konsultaatiot kuvaavat sekä Fideszin maailmankuvaa, että pyrkimyksiä edistää sen tavoitteita Unkarin sisä- ja ulkopoliitikassa. Fidesz käyttää Unkarin lähihistoriaa oikeutuksena ja perustelunaan omalle politiikalleen ja myös tämä ilmenee kansallisten konsultaatioiden sisällössä. Kansallisten konsultaatioiden analyysin lisäksi käytän Unkarissa julkaistuja uutisia vertailukohteina konsultaatioiden viesteihin. Käytän sekä Fideszin politiikkaa myötäilevää uutisointia, että oppositiomyönteistä Nepszava-lehteä. Analyysin metodi on laadullinen sisällönanalyysi.

Tutkimukseni jakautuu kahteen päälukuun. Ensimmäisessä luvussa taustoitan Unkarin historian vaikutusta sen poliittiseen tilanteeseen ja miten tässä yhteydessä Fidesz nousi valtaan. Selitän sen pohjalta muutaman keskeisen teorian kautta Fideszin poliittisia tavoitteita ja toimia. Tämä selvitys on keskeinen kansallisten konsultaatioiden sisällönanalyysiä varten, sillä vaikka Fidesz vetoaa niiden olevan demokratiaa vahvistavia, ne ovat sisällöltään propagandallinen tuote. Propagandan analyysissä keskeistä on ymmärtää, millaista kuvaa propagandalla pyritään luomaan sekä miten tätä kuvaa yritetään perustella. Tutkielman toisessa kappaleessa analysoin kansallisten konsultaatioiden sisältöä siitä näkökulmasta, miten ne kuvailevat ja oikeuttavat Fideszin ulkopoliittikkaa muutamien keskeisten kategorioiden kautta.

Tutkimukseni osoittaa, että kansalliset konsultaatiot ovat Fideszille tärkeä ja keskeinen poliittinen työkalu ja ulkopuolisille tutkijoille hyödyllinen näkökulma Fideszin ajattelumaailmaan sekä tavoitteiden ennakointiin. Fidesz on pragmaattinen toimija ja on valmis toimimaan politiikassaan poliittisen kompassin kaikkien päätyjen kanssa, kunhan se edistää sen omia tavoitteitaan. Fidesz ei hyväksy minkäänlaista ulkoista kontrollia omalle politiikalleen. Unkarin sisäpolitiikassa Fidesz on keskittänyt omaa valtaansa vuoden 2010 vaalivoitosta alkaen, minkä vuoksi oppositio on käytännössä menettänyt vaikuttamismahdollisuutensa. Ulkopoliitikassa kuitenkin globaalit tahot sekä Euroopan Unionin direktiivit ja asetukset ovat ajoittain ristiriidassa Fideszin mielipiteiden ja tavoitteiden kanssa. Kansalliset konsultaatiot ovat toistaiseksi suhteellisen pienelle huomiolle jäänyt Fideszin poliittinen työkalu, mutta osoitan tutkimuksessani konsultaatioiden olevan tärkeä osa Fideszin propagandaa erityisesti ulkopoliittisten toimien oikeuttamisessa.

Avainsanat: Fidesz, Unkari, Viktor Orbán, propaganda, historian käyttö

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymys ja aineisto	5
1.2	Metodi ja dispositio	12
2	Unkarin poliittinen kenttä	14
2.1	Teorioiden soveltaminen Fideszin politiikan selittämisessä	16
2.2	Reaalipolitiikka	18
2.3	New Right	25
2.4	Puolue vai johtajakeskeisyys	27
3	Kansalliset konsultaatiot	32
3.1	Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja näkökulmat Venäjä- ja EU-suhteisiin	34
3.2	Suhtautuminen EU:n sisäpolitiikkaan	39
3.3	Suhtautuminen globaaleihin ilmiöihin ja yleiseen maailmanjärjestykseen	47
4	Lopuksi	61
	Lähteet	64

1 Johdanto

Puhuttaessa nykyajan eurooppalaisesta geopolitiikasta ja valtioiden välisistä suhteista, nousee usein esille itäisen Keski-Euroopan Visegrad-valtioihin, Euroopan Unioniin ja Natoon kuuluva Unkari. Näistä se on poliittisesti läheisin Visegrad valtioiden kanssa.

Huomionarvoisen Unkarista tekee erityisesti se negatiivinen konnotaatio, joka sen politiikkaan ja asemaan erityisesti EU-politiikassa liitetään. Suomessakin tämä huomioitiin Suomen ja Ruotsin puolustusliitto Naton liittymisprosessin aikana, jolloin Unkari sekä EU:n ulkopuolinen Turkki hidastivat ja estivät liittymisprosessiamme, joka vaati kaikkien puolustusliiton jäsenvaltioiden hyväksynnän.¹ Unkarin politiikka on noussut myös esille sen kielteisestä suhtautumisesta EU:n pakolaispolitiikkaan sekä erityisesti Ukrainan ja Venäjän välisen sodan kautta, jossa Unkari on ainoita EU:n jäsenvaltiota, jotka ovat avoimesti Venäjämielisiä sodan suhteen.

Historiaa lukeneelle koko tilanne vaikuttaa absurdilta. Unkarin historiaa tarkastellessa on hankalaa löytää aikakausia, jolloin se ei olisi ollut konfliktissa juuri Venäjän kanssa. Erityisesti 1900-luvulla se soti molemmissa maailmansodissa Venäjää ja Neuvostoliittoa vastaan, minkä jälkeen Unkari valloitettiin ja liitettiin itäblokkiin, josta se surullisen kuuluisasti pyrki vuonna 1956 kansannousulla irtautumaan siinä onnistumatta. Lopulta vuonna 1989 Unkari palautti itsenäisyytensä, jota on seurannut yli 30 vuotta hyvin vaihtelevaa politiikkaa. Tänä aikana Unkari on liittynyt muun muassa puolustusliitto Natoon sekä Euroopan Unioniin ja jälkimmäisessä se onkin ollut yksi suurimpia nettosaajia, eli vuosittain Unkari on saanut Euroopan Unionilta enemmän rahansiirtoja, kun se on sille maksanut.² Miten on siis mahdollista, että valtio, jolla on konflikteihin ja vihaan sidottu lähihistoria Venäjän kanssa ja toisaalta hyvin hedelmällinen suhde länsimaiseen maailmanjärjestykseen ja instituutioihin, voi päätyä tukemaan edellistä ja avoimesti vastustamaan jälkimmäistä?

Looginen johtopäätelmä on, että Unkarissa on harjoitettu propagandaa muuttamaan yleisiä mielipiteitä sekä rajoittamaan valtion johdon kritiikkiä. Vuonna 2010 Fidesz-puolue voitti Unkarin vaalit, mitä seurasi ”demokraattinen vallankumous”, kuten poliittisen historian tutkija ja itäisen Keski-Euroopan politiikan asiantuntija Heino Nyysönen on todennut. Käytännössä tämä tapahtui vuonna 2012 tehdyllä perustuslakimuutoksella, jota perusteltiin

¹ Hungary says ”grievances” hold up ratification of Sweden’s NATO accession. *Reuters* 29.3.2023.

² Buchholz, Which Countries are EU Contributors and Beneficiaries? *Statista* 27.6.2023.

ajatuksella siitä, että vuoden 1990 järjestelmämuutos oli epäonnistunut ja sen uudelleenkirjoitus oli pakollista. Perustuslakimuutos toteutettiin NER-järjestelmällä, joka suomeksi käännettynä tarkoittaa Kansallisen yhteistyön järjestelmää. Käytännössä tämä loi illiberaalin järjestelmän, joka edustaa autoritarismin kasvua sekä koko perustuslain muovaamista hallituspuolue Fideszin tavoitteita tukevaksi. Tämän lisäksi illiberalismi on juuri Fideszin käyttöönottona termi, jolla se pyrkii kuvailemaan politiikkansa eroa liberaaleihin valtioihin verraten.³ Unkari oli käytännössä edelleen demokraattinen, mutta Fideszillä oli absoluuttinen enemmistö parlamentissa ja se kykeni NER-järjestelmän avulla muovaamaan Unkarin politiikkaa sen omia tavoitteita edustavaksi. Fidesz on 2010–2020-lukujen aikana vahvistanut valtaansa ja altistanut Unkarin propagandalleen, joka läpäisee kaikki yhteiskunnan tasot.

Ennen vuotta 2010 Fidesz kävi puolueena läpi lukuisia eri vaiheita. Puolue perustettiin vuonna 1988 ja sen nimi tarkoittaa *Nuorien Demokraattien Federaatiota*. Fidesz perustettiin antikommunistiseksi puolueeksi ja pyrki siirtämään Unkarin sosialismista kohti vapaata kauppataloutta ja Euroopan Unioniin integroitumista.⁴ Tulen käsittelemään tutkimuksessa myöhemmin tarkemmin Unkarin 1980-luvun poliittista ilmapiiriä, minkä yhteydessä Fidesz muodostettiin. 1990-luvulla Fidesz kasvoi suosiossaan kulminoituen vuoteen 1997, jolloin joukko hajonneesta Kristittyjen Demokraattiryhmästä irtautuneita poliitikkoja liittyi Fideszin riveihin tehden siitä suurimman puolueen Unkarin parlamentissa. Fideszistä tuli pääministeripuolue Viktor Orbánin johdolla. Vuonna 2002 Fidesz syrjäytettiin vaaleissa ja vaikka se olikin ollut keskeinen ajaja Euroopan Unioniin liittymisessä, Unkari liittyi Euroopan Unioniin sosialistihallinnon ollessa vallassa. Vuoden 2008 talouskriisiä hyödyntäen Fidesz valittiin jälleen pääministeripuolueeksi vuonna 2010 ja on pysynyt vallassa siitä lähtien.⁵

1.1 Tutkimuskysymys ja aineisto

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, millaisia narratiiveja Fidesz pyrkii tuomaan esille maailmasta ja sen omasta toiminnasta. Kuten Heino Nyssönen on osoittanut, Unkarissa

³ Nyssönen 2024, 30–31, 53.

⁴ Fidesz – Party History, Ideology & Facts. *Britannica* 15.4.2025.

⁵ Fidesz – Party History, Ideology & Facts. *Britannica* 15.4.2025.

ilmenee historian käyttöä, jolla luodaan ohjaavia narratiiveja Unkarin nykypolitiikassa.⁶ Myös tutkimuksessa Itäisen Keski-Euroopan postkommunististen aikojen politiikasta on huomioitu, miten uuskonservatistiset hallitukset ovat pyrkineet uudelleenkirjoittamaan tulkintoja niiden lähihistoriasta.⁷ Tutkimuksessani tarkkailen, miten kansalliset konsultaatiot tukevat Fideszin politiikkaa. Aloitan tutkimuksen tarkastelemalla luvussa kaksi, miten Unkarin lähihistoria on vaikuttanut Unkarin poliittiseen kenttään ja Fideszin näkemyksiin siitä. Tällä tarkastelulla käyn läpi Unkarin lähihistorian ja nykyhetken suhdetta ja selvitän Fideszin näkemysten näennäistä ristiriitaisuutta. Tarkastelen käyttäen erilaisia poliittisen historian ja valtio-opin teorioita, onko Fideszin politiikkaa ja narratiiveja mahdollista selittää kyseisten teorioiden avulla.

Näitä huomioita sovellan pääasiallisen tutkimuskysymyksen analyysissa tutkien luvussa kolme kansallisten konsultaatioiden sisältöä ja osoittaen, miten ne pyrkivät tukemaan Fideszin politiikkaa ja maailmankuvaa. Aineistoni keskittyy pääasiassa 1980-luvun jälkeisiin aikoihin jatkuen vuoteen 2025. Unkarin modernit poliittiset narratiivit keskittyvät toisen maailmansodan jälkeisiin aikoihin, mutta keskityn erityisesti 1980-luvulta alkaneisiin poliittisiin narratiiveihin, koska Fidesz puolueena perustettiin vuonna 1988 ja sen tulkinnat lähihistoriasta keskittyvät erityisesti Unkarin siirtymävaiheeseen itäblokin aikaisesta sosialistimaasta kohti vapaakauppataloudellista eurooppalaista valtiota.

Heino Nyssönen on korostanut, miten Unkari pääministeri Viktor Orbánin johdolla vastustaa EU:n federalismia ja globalismia ylipäättään sekä miten Unkarissa käsitys kansakunnasta eli *nemzetistä* on keskeinen kaikessa sen politiikassa.⁸ Yleisenä teemana Unkarin politiikassa ja maailmankuvassa Fideszin valtakautena voisi pitää opportunistia. Muuttuvassa maailmassa Unkari on pyrkinyt hakemaan itselleen valta-asemaa tai ainakin pyrkinyt irtautumaan EU:n valtavirrasta. Keskeisenä vedenjakajana voisi pitää Orbánin vuoden 2016 puhetta, jossa suomettumiseen rinnastaen hän mainitsi Unkarin tasapainottelevan Berliinin, Ankaran ja Moskovan välisessä poliittisessä kolmiossa, jossa se pyrkii olemaan suututtamatta ketään.⁹ Tästä huolimatta Fideszin sympatiat ovat selkeästi siirtyneet kolmion itäisempiin osiin.

Keskityn tutkimuksessani yhteen tuoreeseen propagandan metodiin, joka on toistaiseksi luonteeltaan uniikki ja Fideszin keksimä. Kyseessä on hallituksen verorahoilla järjestämä

⁶ Nyssönen 2024, 36–37, 90, 93–95, 99, 106.

⁷ Laczó 2017, 145.

⁸ Nyssönen 2024, 28, 36.

⁹ Nyssönen 2024, 191–192.

kansallinen konsultaatio, jonka pääministeri Viktor Orbán laittoi alkuun. Kansalliset konsultaatiot ovat rakenteeltaan mielipidekysymysten ja kansanäänestysten välimaastossa ja ne sisältävät johdattelevia, hallituksen päätöksentekoa tukevia kysymyksiä, joilla haetaan legitiimiyttä Fideszin politiikalle.¹⁰ Kansalliset konsultaatiot ovat verorahoilla kustannettuja. Niitä lähetetään äänestysikäisten unkarilaisten koteihin, josta ne postitetaan takaisin hallitukselle ja nykyään niihin vastataan myös internetissä. Ensimmäinen kansallinen konsultaatio pidettiin vuonna 2010. Vuoden 2015 Euroopan pakolaiskriisiin liittyvä konsultaatio oli luonteeltaan ensimmäinen, joka keskittyi ulkopoliittikkaan ja oli selkeästi propagandamaisempi sisällöltään. Tätä edeltäneet konsultaatiot olivat sisäpolitiikkaan liittyviä ja luonteeltaan vähemmän normatiivisia. Vuoden 2010 konsultaatio liittyi eläkkeisiin ja muihin sosiaalitukiin. Vuonna 2011 pidettiin kaksi konsultaatiota, jotka liittyivät perustuslakimuutoksiin ja sosiaalisiin aihepiireihin. Vuonna 2012 pidetty konsultaatio liittyi talouteen ja erityisesti veroihin, julkisten palveluiden kuluihin, monikansallisiin yhtiöihin ja unkarilaisten lainoihin, jotka olivat otettu ennen vuoden 2008 talouskriisiä.¹¹

Keskityn tutkielmassani vuoden 2015 ja sen jälkeisiin konsultaatioihin, sillä niiden sisällöt liittyvät pääasiassa ulkopoliittisiin aihepiireihin. Ulkopoliittisia aihepiirejä tarkkailen muutamien keskeisten temaattisten aihepiirien kautta. Nämä teemat ovat Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja näkökulmat Venäjä- ja EU-suhteisiin, yleinen suhtautuminen EU:n sisäpolitiikkaan sekä suhtautuminen globaaleihin ilmiöihin ja yleiseen maailmanjärjestykseen. Keskityn ulkopoliittisten aihepiirien tarkasteluun, sillä ne tarjoavat kattavan kuvan Fideszin maailmankuvasta ja tavoitteista. Tämän lisäksi kansalliset konsultaatiot muuttuivat sisällöltään propagandamaisemmiksi ja normatiivisemmiksi juuri ulkopoliittisten aihepiirien käsittelyn myötä ja julkaistiin ensimmäistä kertaa Englanniksi Fideszin kanslian sivuille. On siis selkeää, että juuri ulkopoliittisiin aihepiireihin keskittyvät kansalliset konsultaatiot merkkasivat alun niiden merkittävämmästä propagandan työkalun roolista Fideszin politiikassa. Valitsin omaan tarkasteluuni edellä mainitut kolme aihepiiriä sillä ne sisältävät mielestäni keskeisimmät näkökulmat Fideszin ulkopoliittisiin mielipiteisiin liittyen.

¹⁰ Nyssönen 2024, 60.

¹¹ Kovács, Hungary's latest national consultation launched on Monday. Here's a look back at earlier consultations *About Hungary* 16.6.2020.

Kansallisten konsultaatioiden viestejä on luettavissa nettisivulla *About Hungary*, joka on Fideszin kanslian ylläpitämä ja täten puolueellinen. Sivustolla konsultaatioita on perusteltu muun muassa näin:

The goal of the national consultation is to enable the government to make decisions and shape policies in a way that meets citizens' opinions and coincides with their vision of Hungary's future, synchronizing our actions with the public will. This is why the national consultation is, in fact, a unique initiative that allows for direct, democratic dialogue between the government and the people who put their faith in us. Also, it's less expensive and faster than a referendum.¹²

Kansallisia konsultaatioita on perusteltu demokratiaa ja legitiimisyyttä vahvistavana. Todellisuudessa niiden sisältämät kysymykset on muotoiltu niin, että rationaalisemmalta vaikuttava annettu vastaus on se, joka tukee Fideszin linjauksia. Fideszin puheissa esimerkiksi Ukrainalle lähetettävien EU:n tukipakettien vastustamista on perusteltu rauhan puolella olemisella. Kyseiseen aiheeseen liittyneeseen konsultaatioon viitaten 99,32 prosenttia vastanneista oli tukenut Fideszin linjaa¹³. Konsultaatioiden tulokset eivät ole aina julkisesti tarkasteltavissa, sillä ne julkistetaan Fideszin kanslian kautta. Konsultaatioihin vastaamista ei myöskään varsinaisesti tarkkailla, sillä sama taho voi vastata niihin verkossa lukuisia kertoja.¹⁴

Kansallisissa konsultaatioissa on myös käytetty saateviestejä Viktor Orbánilta. Tarkastelen luvussa kaksi pääministeri Viktor Orbánin ja hallituspuolue Fideszin välistä valtdynamiikkaa, jossa Viktor Orbánin asema ei ole yksinhallitsijamaninen, mutta kuitenkin julkisessa poliittisessä diskurssissa hän ylläpitää merkittävää johtaja-asemaa. Tähän nojaten Orbánin saateviestit pyrkivät antamaan lisää arvovaltaa konsultaatioiden narratiiveille. Viktor Orbánin johdattelevat saateviestit ovat siis normatiivisia ja pyrkivät ohjaamaan vastaajia Fideszin politiikkaa tukevaan suuntaan, mutta konsultaatiot itsessään ovat puolueen tuote ja Viktor Orbán on tässä yhteydessä enemmänkin karismaattinen edustaja kuin yksinäinen

¹² Kovács, Hungary's latest national consultation launched on Monday. Here's a look back at earlier consultations. *About Hungary* 16.6.2020.

¹³ Kovács, National consultation: Hungarian people stood up for the sovereignty of our country. *About Hungary* 25.1.2024.

¹⁴ "National Consultation" Campaigns in Hungary. *Friedrich Naumann Foundation For Freedom* 23.11.2017; Nyssönen 2024, 61.

johtaja. Esimerkkitapauksena esittelen seuraavaksi saateviestin vuoden 2017 konsultaatiolle *Pysäytetään Brysseli*:

Esteemed Compatriots!

I am writing to you because we again stand before very big decisions. Brussels has come forward with several plans that endanger our national independence and the security of the country.

The bureaucrats want to force us to annul the utility-fee cuts and to receive illegal immigrants. If it was up to them, they would deprive us of the opportunity to decide ourselves regarding tax cuts and the means of job creation. Because the government would like greater transparency regarding the issue of foreign-supported agent organizations, we can expect heavy attacks in this domain as well.

We must stop Brussels! We will not permit them to make decisions above our heads. We must defend our borders, while we must prevent settlement [of migrants in Hungary]. We also insist that we keep the regulation of taxes, wages and utility fees in our own hands. We must make the networks sustained from foreign money transparent as well.

The help of Hungarian people is needed in order for us to successfully hinder the dangerous plans of Brussels. This is why I am asking You to stand up for national independence as well, assist the government in its struggle and to fill out the enclosed questionnaire.

Hungary is depending on You!

Sincerely,

Viktor Orbán

The prime minister of Hungary.¹⁵

Saateviesti on selkeästi propagandamaista sisällöltään ja ironisesti ei tue Fideszin väitettä konsultaatioiden olevan demokratiaa tukevia informoivia palautteita hallitukselle, vaan se on enemmänkin esimerkkitapaus mielipiteen muokkaukseen pyrkimisestä. En tule kuitenkaan käsittelemään konsultaatioiden saateviestejä tässä tutkimuksessa muutamasta syystä. Saateviestit ovat sisällöltään hyvin samanlaisia kuin konsultaatioiden johdattelevat kysymykset, minkä vuoksi niiden analysointi olisi samojen tulkintojen toistamista. Kyseinen tulkinta pidentäisi myös tutkimustani merkittävästi antamatta sille sisällöllisesti lisäarvoa. Saateviestit ovat myös vaikeammin löydettävissä, sillä ne ovat Unkarin äänestysikäiselle väestölle lähetettävien fyysisten konsultaatiolappujen yhteydessä jaettuja, eivätkä esillä pääasiallisessa lähteessäni Fideszin kanslian verkkosivustolla.

¹⁵ The “Let’s Stop Brussels!” National Consultation, *The Orange Files*.

Konsultaatioiden käsittelyyn liittyy myös muutama käytännön huomio, jotka on syytä avata tässä kohtaa. Tarkastelen kansallisten konsultaatioiden sisältöä suorilla viitteillä. Suorissa viitteissäni esiintyvät numerot tarkoittavat käsiteltävän konsultaation sisältämien kysymysten järjestysnumeroa. Viestien käänöksissä on myös suhteellisen paljon kirjoitusvirheitä, jotka jätin lainauksissani näkyville ja muuttamatta, koska kyseessä on analysoitavaa alkuperäisaineistoa. Lähdekritiikin näkökulmasta on syytä huomioda, että kahden kansallisen konsultaation alkuperäislähteeksi päädyin käyttämään tarpeen vuoksi toisen käden lähteitä. En pidä tätä kuitenkaan ongelmallisena, sillä kyseiset sivustot ovat kopioineet kansallisten konsultaatioiden sisällön suoraan omalle nettisivulleen, ja viestien sisältö on samantyyppistä kuin Fideszin kanslian sivustolla julkaistut konsultaatiot. Tämän vuoksi en usko, että toisen käden lähteiden sivustolla konsultaatioviestejä olisi muokkailtu mitenkään. Fideszin kanslian verkkosivuilla kansallisten konsultaatioiden sisällön uutisoinnista vastaa usein Zoltán Kovács, eli Unkarin hallituksen viestintäpäällikkö ja kansainvälisistä suhteista vastaava valtiosihteeri.

Kyseessä on siis luonteeltaan kyseenalainen järjestelmä, jolla hallitus pyrkii vahvistamaan kuvaa sen politiikkansa suosiosta. Tämän vuoksi analysoin kansallisia konsultaatioita propagandatuotteina ja nojaan tulkinnassa muutamiin keskeisiin propagandatutkimuksiin ja niiden huomioihin propagandan luonteesta. Joonas Pörstin kirja *Propagandan lumo* nostaa esille propagandan yleisiä tavoitteita sekä propagandistien omia tavoitteita:

Demokraattisessa yhteiskunnassa tarvitaan paljon enemmän ideologiaa kuin totalitaarisessa yhteiskunnassa. Missä on vähemmän voimankäyttöä, siellä sanan mahti kasvaa

-Vladislav Surkov Yhtenäinen Venäjä -puolueen kokouksessa 2006.

Toisto on luotettava keino saada ihmiset uskomaan valheisiin, koska toden ja tavanomaisen välillä on vaikea tehdä eroa. Tämä on aina ollut selvää autoritaarisille vallanpitäjille ja markkinamiehille

-Nobel-palkittu psykologi Daniel Kahneman kirjassaan *Thinking, Fast and Slow* (2011)¹⁶

Edellä mainitut esimerkit propagandan luonteesta juontuvat erilaisista lähtökohdista. Vladislav Surkov on Venäjän hallinnossa keskeinen figuuri 2000-luvulla ja keskeinen

¹⁶ Pörsti 2017, 244.

ideologinen vaikuttaja Vladimir Putinin johtaman valtapuolueen verkostossa. Daniel Kahnemanin lausunto on taas reflektiivinen toteamus propagandan käytöstä autoritaarisuuden tukena yleisesti. Pörsti mainitsee myös yleisen virhekäsityksen, jossa demokratiat, jollainen Unkarikin ainakin teoriassa vielä on, olisivat vapaita propagandasta. Tämän vuoksi Pörsti nostaakin esille, että paremman selkeyden saavuttamiseksi voitaisiin erotella tiedottaminen, suostuttelu ja propaganda. Hän viittaa yhdysvaltalaisiin viestinnän tutkijoihin Garth Jowettiin ja Victoria O'Donnelliin, jotka esitellessään tämän jakauman kuvailivat tiedottamista neutraaliksi, suostuttelua jotain tavoitetta ajavaksi, mutta kuitenkin molempien osapuolien etuja ajavaksi ja lopulta propagandaa vain sen välittäjän etuja ajavaksi.¹⁷ Tässä jakaumassa kansalliset konsultaatiot olisivat jotakin suostuttelun ja propagandan välillä, sillä käytännössä ne kuitenkin kysyvät kansalaisten mielipiteitä. Toisaalta Fidesz ei sitoudu noudattamaan konsultaatioiden vastauksia ja kuten aiemmin mainitsin, niiden vastausvaihtoehdot on luotu tukemaan Fideszin näkökulmaa. Kansallisten konsultaatioiden roolia juuri Fidesz-puolueen työkaluna voi myös perustella politiikan tutkija Robert Csehin toteamuksella siitä, että Fidesz painottaa edelleen perinteisten medioiden, kuten mainostaulujen, kyselyiden ja lehtien käyttöä.¹⁸

Väitöskirjatutkija Kitti Nagy tutki nykyään Unkarin hallituksen alaisen sanomalehden *Magyar Nemzet*, eli *Unkarin Kansa* -sanomalehden uutisointia sen propagandististen tarkoituksien ja aiheiden näkökulmasta. Hän tukeutuu tutkimuksessaan yhdysvaltalaisiin propagandan tulkinnan klassikoihin, joista hän nosti esille esimerkiksi Alfred McClungin journaliartikkelin ”The Analysis of Propaganda”, jossa mainittiin propagandan olevan massojen taivuttelua, työkalu, joka käyttää sanoja, symboleja, ideoita, tapahtumia ja persoonia tarkoituksenaan edistää tai hyökätä jotakin tavoitetta, projektia, liikettä, instituutiota tai henkilöä vastaan yleisön mielessä.¹⁹ Tämä kuvaus on olennainen perspektiivi analyysilleni kansallisten konsultaatioiden viesteistä.

Käytän tutkimuksessa Unkarin eri poliittisten suuntauksien uutisointia tulkintojeni tukena. Suurimmat lehdet, kuten *Magyar Nemzet*, ovat hallituspuolue Fideszin puolella. Käytän vastavirtaa edustavaa *Nepszava*-lehteä tässä reflektoinnissa havainnollistamaan hallituksen vastaisia mielipiteitä samoista aihepiireistä. Kyseisten lehtien uutiset ovat saatavilla Internetin kautta Englanniksi. Keskityn uutisissa erityisesti ajankohtaisten aihepiirien analyysiin, joihin

¹⁷ Pörsti 2017, 121–122.

¹⁸ Csehi 2022, 83.

¹⁹ Nagy 2023, 2–3.

ei ole saatavilla tutkimusta tai näkökulmia konsultaatioiden sisällön kautta. Analyysini Fideszin politiikasta ja kansallisista konsultaatioista sen keskeisenä työkaluna perustuu tutkimukselliseen viitekehykseen, jossa tarkkailen Fidesziä populistisena, opportunistisena, autoritaarisena ja uuskonservatiivisena toimijana. Tämän vuoksi tutkimusaineistoni perustuu erityisesti Heino Nyysösen ja Katalin Miklóssyn tuoreisiin tutkimuksiin Fideszin toiminnasta ja tavoitteista. Nämä kirjat ovat Nyysösen *Unkarilaisen autoritarismin nousu* ja Miklóssyn *Demokratian rappio – Unkarin tiellä tulevaisuuteen?* Näiden tukena käytän yksityiskohtaisemmin erilaisia politiikan tutkimukseen liittyviä tutkimuksia sisältäen näkökulmia ideologisista tutkimuksista taloudelliseen analyysiin. Kyseiset tutkimusaineistot sisältävät myös analyysia Unkarin menneisyydestä vaikuttajana nykypolitiikalle, mikä rinnastuu oman tutkimuskysymyksen kanssa. Koska kyseisiä tutkimuksia on lukuisasti ja sovellan niitä yksityiskohtaisessa analyysissä, en esitele niitä tässä yksitellen. Kansallisista konsultaatioista itsessään ei ole vielä merkittäviä tutkimuksia saatavilla, joten niiden sisällönanalyysi on oman tulkintani ja valitsemieni tutkimuksien luoman viitekehyksen mukaisia.

1.2 Metodi ja dispositio

Käytän tässä työssä analyysimenetelmänä laadullista sisällönanalyysiä. Koska kansallisten konsultaatioiden tulokset eivät ole täysin julkisia, kvantitatiivinen analyysi ei ole hedelmällistä. Tämän lisäksi, koska kyse on propagandasisällöstä, jonka tulkitsemisessa tulee lukea rivien välistä merkityksiä sekä löytää yhtäläisyyksiä tutkittavan materiaalin ja aiemman tutkimuksen välillä, tutkimusmetodinani laadullinen sisällönanalyysi on toimivin metodi. Metodina laadullista sisällönanalyysiä on kuvailtu käytettäväksi erityisesti silloin, kun tilastolliset menetelmät eivät ole käytettävissä. Pertti Alasuutari on korostanut laadullista tutkimusta menetelmänä, jossa etsitään tutkimuskysymyksen viitekehykseen sopivia toistuvia havaintoja, joita sovelletaan aiempaan tutkimukseen laajemman kuvan saavuttamiseksi.²⁰ Anneli Sarajärvi ja Jouni Tuominen korostavat, miten laadullisessa tutkimuksessa ja erityisesti sisällönanalyysissä erotellaan tutkittavan aiheen teemoja ennen kuin ne sovitetaan laajempiin tutkimuskysymyksen johtopäätöksiin.²¹ Laadullisessa sisällönanalyysissä on

²⁰ Alasuutari 2011, 31–32, 40

²¹ Tuomi & Sarajärvi 2002, 73, 78–79.

kuitenkin muistettava eettiset huomiot sekä rajoitus siitä, että tulkinnat ja johtopäätökset perustuvat epätäydelliseen informaatioon, jonka vuoksi niiden kanssa tulee olla huolellinen.²²

Yhdistän laadullisen sisällönanalyysin metodin aiemmin mainitsemiini propagandatutkimusten käsitteisiin ja huomioihin. Kansalliset konsultaatiot sijoittuvat Pörstin jaottelussa suostuttelun ja propagandan välimaastoon, vaikkakin ajoittain sisältö on suoranaista propagandaa. Sovellan tätä käsitystä McClungin argumenttiin sekä muihin mainitsemiini esimerkkeihin propagandan kuvailusta luoden viitekehysten, jossa analysoin konsultaatioiden sisältöä propagandatuotteena, jolla pyritään oikeuttamaan Fideszin politiikkaa ja hakemaan sille legitimitettä.

Rakennan tutkimuksen pohjustamalla ensin luvussa kaksi Unkarin poliittista kenttää erityisesti viimeisten kahden vuosikymmenen perspektiivistä, jonka aikana Fidesz on aktiivisesti muovannut Unkaria omien tavoitteidensa mukaisesti. Teen tämän tarkastelun muutamien keskeisten poliittisen historian ja valtio-opin teorioiden avulla, joiden viitekehyksessä tutkin Fideszin tavoitteita ja poliittisia toimia. Fideszin politiikkaa analysoin reaalipolitiikan teorian ja New Right -liikkeen ideologian kautta. Vertailen myös Fideszin ja Viktor Orbánin välistä valtdynamiikkaa tutkien Orbánin asemaa Quentin Skinnerin innovatiivisen ideologian teoriaa, Bonapartismien teoriaa sekä Max Weberin karismaattisen johtajan teoriaa käyttäen. Luku kaksi taustoittaa Unkarin lähihistoriaa ja poliittista kenttää, mutta sen keskeinen funktio on tukea kansallisten konsultaatioiden laadullista sisällönanalyysia ja esitellä Fideszin propagandan keskeisiä aihepiirejä.

Tämän jälkeen siirryn käsittelemään luvussa kolme kansallisten konsultaatioiden viestien sisältöä aiemmin mainittujen näkökulmien ja teemojen mukaisesti ja avaan, miten ne kuvastavat Unkarin politiikkaa Fideszin näkökulmasta ja miten ne edustavat sen propagandan tavoitteita. Kuten aiemmin mainitsin, tarkastelen konsultaatioiden ulkopoliittisia viestejä muutamien keskeisten aihepiirien kautta tukeutuen tutkimukseni aiempien kappaleiden tulkintoihin. Lopuksi pohdin kansallisten konsultaatioiden tulevaisuutta ja erityisesti niiden roolia Unkarissa, mutta myös niiden mahdollista leviämistä muihin illiberaaleihin tai autoritäärisiin valtioihin.

²² Shuttleworth, Wilson 2008. Haettu 24.10.

2 Unkarin poliittinen kenttä

Tässä tutkimuksessa käsiteltävä aineisto on pääasiassa modernia ja sisältö keskittyy nykypäivän tapahtumiin. Tästä huolimatta narratiivit, tavoitteet ja käytännön keinot, jotka muovaavat kansallisten konsultaatioiden sisältöä, on usein taustoitettava historiallisten tapahtumien pohjalta. Koska konsultaatioiden tarkoitus on edistää Fideszin tavoitteita ja tukea sen toimintaa, on myös selkeää, että ne muotoutuvat Fideszin edustajien maailmankuvien mukaisesti. Tämän vuoksi ennen kansallisten konsultaatioiden viestien tarkastelua on selvitettävä Fideszin ajattelumaailmaa sekä yleisesti Unkarin lähihistoriaa saadakseen tarvittavat näkökulmat tähän tulkintaan.

Historian käyttö on politiikassa aktiivisesti mukana ja sitä ilmenee joka puolella maailmaa. Sitä voi nähdä esimerkiksi Venäjän ulkopoliitikassa, jossa se perustelee oikeuksiaan suvereenien valtioiden valloittamiseen vedoten historiallisiin siteisiin ja venäläisten vähemmistöjen aseman puolustukseen. Lähi-idän kriiseissä historian rooli näkyy erityisen korostuneesti esimerkiksi siirtomaapolitiikan jälkiseurauksissa, joiden erilaiset tulkinnat jakavat ihmisiä ympäri maailman. Unkarin osalta historian kipeimmät kohdat sekä niiden vaikutus politiikkaan löytyvät viime vuosisadalta liittyen erityisesti toiseen maailmansotaan, kylmään sotaan sekä vuoden 1956 kansannousuun ja 1989 itsenäistymiseen.²³ Unkarin lähiaikojen poliittisen historian keskeisiä tapahtumia on tutkittu jo kattavasti, minkä vuoksi en käsittele niitä erityisen yksityiskohtaisesti, mutta muutamia keskeisiä aihepiirejä on nostettava käsiteltäväksi, jotta myöhempien kappaleiden analyysi on selkeämpää.

Fidesz kuuluu ryhmään konservatiivisia tahoja, joilla on hyvin normatiivisia tulkintoja omasta lähihistoriastaan. Keskeisiä jakaumia ovat erityisesti vuosien 1956 ja 1989 poliittiset toimijat, heidän tavoitteensa ja niiden jälkiseuraukset Unkarin politiikkaan.²⁴ Yleisesti nämä tapahtumat on Fideszin muistelmissa kuvailtu porvarillisten voimien kamppailuna kommunismia vastaan. Tätä näkökulmaa on sovellettu nykyaikana luomaan asetelmaa, jossa Fidesz jatkaa tätä kamppailua ja oikeuttaa sillä päätöksiään. Tämä herättääkin kysymyksen, ketkä Fideszin vastustamat tahot ovat. Maailman merkittävin kommunistinen valtiotaho Kiina on Unkarin kanssa hyvissä väleissä, kun taas liberaali EU on jatkuvasti Unkarin piikittelyn ja syyttelyn kohteena. Vuoden 1956 kansannousu, jossa Unkari jäi yksin ilman lännen tukea, toimii pohjana Fideszin euroskeptisyydelle ja Fidesz on jatkanut tätä väittämällä

²³ Nyysönen 2024, 37, 83; Laczó 2017, 140, 155.

²⁴ Nyysönen 2024, 90–96.

kommunismiin ja natsismiin olevan juuri länsimaisia aatemalleja.²⁵ Tässä kohtaa tuleekin hedelmällisesti esille Fideszin harjoittama ideologinen terminologialeikki, jossa se muovailee maailmankuvaa itsellensä miellyttäväksi. Liberaalit tahot on Fideszin politiikassa leimattu ”koulutetuiksi kommunisteiksi”, kun taas autoritääriset ja konkreettiset kommunistit, kuten Kiina, liitetään Fideszin suosimiin illiberaaleihin valtiotahoihin, jota se itsekin edustaa.²⁶ On siis selkeää, että Fidesz ei häpeile luoda itselleen mieluisia maailmankuvia ja sisällyttää ne omaan ajatteluunsa ja täten politiikkaansa sekä propagandaansa. Nämä todellisuudet on muistettava tehtäessä tulkintoja sen politiikasta ja esimerkiksi tarkkailemistani kansallisista konsultaatioista. Keskeistä on kuitenkin viimeisten vuosikymmenten vaikutus Unkarin poliittisen suunnan rakentumisessa.

Unkari oli entisten sosialististen transitiomaiden kärkeä kehityksessä kohti länsimaalaista markkinataloutta 1990-luvulla. Tämä johtui lähinnä siitä, että jo 1980-luvulla Unkarissa tunnistettiin sosialismitalouden epäonnistuminen, jonka myötä ryhdyttiin toimiin rauhanomaisen reformin kautta. Poliitiikan tutkija Anna Seleny argumentoikin kirjassaan *The Political Economy of State-Society Relations in Hungary and Poland: From Communism to the European Union*, miten samantyyppisesti poliittisesti rakentuneet Puola ja Unkari kehittyivät kylmän sodan jälkeen hyvin eri tavalla perustuen juuri niiden uniikkeihin poliittisiin kehityskulkuihinsa ennen itäblokin kaatumista. Hän argumentoikin, että Unkarin talousreformistien asema sai tuulta alleen 1980-luvun kuluessa sosialismitalouden laajojen sijoitusprosessien huonoista menestyksistä.²⁷ Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että reformeihin suostuneet sosialismihallituksen eliitit välttivät väkivaltaisen kostoliikkeen, kun taas reformistit saivat halunsa läpi jo ennen Neuvostoliiton romahtamista.²⁸

Seurauksena Unkarin edistyksellisestä siirtymästä kohti talouden yksityistämistä se ei kokenut 1990-luvulla monien muiden entisten sosialistimaiden taloudellista kaaosta, minkä vuoksi se hyötyi ulkomaisten sijoittajien preferenssistä. Vuosien 1990–1997 välillä Unkari saikin noin 50 % kaikesta keski-Eurooppaan sijoitetusta valuutasta.²⁹ Tämän myötä vanha sosialistieliiitti sai kuitenkin pitää valta-asemansa, mikä johti myöhemmin lukuisiin tulkintoihin reformin keskeneräisyydestä, jota myös Fidesz piti pohjanaan vuoden 2012 perustuslakimuutostensa takana. Unkarin lähihistorialla on siis pysyvä taustavaikutus erityisesti Fideszin valta-aseman

²⁵ Kopyś 2022, 154.

²⁶ Nyssönen 2024, 175; Miklóssy 2024, 93.

²⁷ Seleny 2006, 135–136.

²⁸ Dieringer 2017, 230–231; Nyssönen 2024, 133.

²⁹ Seleny 2006, 238.

rakentumisessa sekä siihen, miksi Unkari on kokenut 2000-luvulla niin merkittävän suunnanmuutoksen verrattuna muihin transitiomaihin.

2.1 Teorioiden soveltaminen Fideszin politiikan selittämisessä

Teoriat ovat kaikessa tutkimuksessa keskeisiä työkaluja analysoidessa tutkimuksellisen viitekehyksen sisältöä. Historiantutkimuksessa ja valtio-opissa teoriat perustuvat pääasiassa ihmistoiminnan selittämiseen erityisesti tarkastellen taustavaikutteita, jotka ajavat ihmiset ajattelemaan ja toimimaan. Koska tutkimukseni perustuu Unkarin politiikan tarkasteluun erityisesti siitä näkökulmasta, miten Unkarin historia vaikuttaa sen nykypolitiikkaan ja ihmisten ajatteluun, teoriat ovat keskeinen työkalu tässä tarkastelussa. Rajaan käsittelemäni poliittisen historian ja valtio-opin teoriat mielestäni parhaiten Fideszin toimintaa ja ajattelutapoja kuvaileviin teorioihin tutkimukseni rajaukseni vuoksi.

Väitän kuitenkin, ettei Unkarin kontekstissa mikään teoria itsessään riitä kuvaamaan tai selittämään sen toimia. Unkari on olemukseltaan hyvin nationalistinen, mutta samanaikaisesti se nauttii globalisoituneen maailman verkostoitumisesta pyrkiessään kasvattamaan ja parantamaan Kiinan suhteita ja vastaanottaessaan Euroopan Unionin sille myöntämiä tukipaketteja. Yleisesti Fidesz ajaa politiikkaa pragmaattisesti ja opportunistisesti, mutta tietyillä teorioilla ja ideologisilla kuvauksilla Fideszin politiikkaa voi tarkastella laajemmin. Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin, miten erilaiset teoriat pystyvät valaisemaan Unkarin politiikkaa valitsemistani näkökulmista.

Ennen tarkempaa vertailua erilaisiin teorioihin ja niiden soveltuvuuteen tai soveltumattomuuteen Unkarin politiikan selittäjänä on syytä eritellä muutamia keskeisiä päämääriä, joita Fidesz pitää oman arvomaailmansa kulmakivinä ainakin julkisesti. Péter József Borin ja Noémi Gondan artikkeli Fideszin politiikasta Unkarin maaseutua kohtaan valaisee, miten neuvostoaikojen vaikutus näkyy edelleen unkarilaisten suhtautumisessa maanviljelyyn. Vaikka maanviljely on vain 3.5 % Unkarin kansantaloudesta, siitä on tehty romantisoitu ja keskeinen pilari unkarilaisessa yhteiskunnassa.³⁰ Fidesz on pyrkinyt hyödyntämään tätä kuvaa olemalla näennäisesti maanviljelyn puolella. Unkarin hallituksen EU-asioiden valtiosihteeri nosti juuri maatalouden vahvistamisen yhdeksi pääkohdaksi

³⁰ Bori, Gonda 2022, 1.

mainitessaan Unkarin EU-presidenttiyden onnistumisia.³¹ Samaa linjaa jatkoi myös Viktor Orbán, joka korosti läpimurtoja maatalouteen liittyvissä sopimuksissa EU:n maatalousministerien kanssa ja lopuksi mainitsi tämän kehityksen olennaisuuden viitaten maatalouden merkittävään rooliin Unkarissa.³² Todellisuudessa Fidesz on tuhonnut yksityistä maanviljelyä ja keskittänyt maatiloja omien rikkaiden tukijoidensa taskuihin.³³ Maanviljely ja Fideszin suhtautuminen siihen kuvaa hyvin, miten Fidesz ajaa politiikkaansa propagandan avulla sekä miten teorit eivät välttämättä pysty selittämään tätä hyvin. Poliitikassaan maaseudun asiaa ajava Fidesz saa luotua juuri maaseudusta keskeisen vastakkainasettelun asean EU:n keskitettyä hallintoa ja globalisaatiota vastaan, mutta samanaikaisesti Fidesz vaikeuttaa maanviljelijöiden asemaa, eikä näe ongelmallisena ottaa vastaan EU:n tukipaketteja. Tämänlaista asetelmaa olisi vaikeaa selittää esimerkiksi verkostoitumisteorioilla tai toisaalta ideologisella näkökulmalla.

Toisena käytännön esimerkkinä nostetaan esille Unkarin perustuslain luettelemat Unkarin valtion ylpeydenaiheet: 1) Pyhän Tapanin perustama ja osa kristillistä Eurooppaa liittävä valtio, 2) ylpeys esi-isien taistelusta maan olemassaolon, vapauden ja itsenäisyyden puolesta, 3) unkarilaisten intellektuaaliset saavutukset, 4) vuosisatainen Euroopan puolustaminen ja yhteisen arvomaailman rikastuttaminen.³⁴ Parlamentissa superenemmistön omaava Fidesz kykenee ja onkin muokannut perustuslain pykälää, joten on hyväksyttävää olettaa Fideszin sitoutuvan lueteltuihin ylpeydenaiheisiin. Jos kuitenkin tarkastelemme, miten Unkari ajaa ulkopolitiikkaansa suhteutettuna näihin arvoihin, ristiriitaisuudet ovat selkeitä. Euroopan puolustamisen perustelu ja kuuluminen osaksi kristillistä Eurooppaa on kyseenalaista samalla, kun Fidesz on potkittu pois Euroopan parlamentin suurimmasta ryhmästä eli Euroopan kansanpuolueesta ja samanaikaisesti se pyrkii luomaan identiteettiä itäisen maailman siltana erityisesti kommunistisen Kiinan kanssa.³⁵

Kun vielä vuonna 2013 aasialaisten yhtiöiden osuus todettiin pieneksi mutta kasvavaksi,³⁶ vuoteen 2023 mennessä Aasian kaupasta ja erityisesti Kiinasta oli tullut jo keskeinen kauppakumppani Unkarille.³⁷ Ennen kuin siirryn käsittelemään kansallisten konsultaatioiden

³¹ State Secretary: Hungarian EU presidency brought common sense to Brussels. *About Hungary* 14.1.2025.

³² Kovács, PM Orbán: "Hungary will chart its own path to prosperity and peace". *About Hungary* 21.12.2024.

³³ Bori, Gonda 2022, 1.

³⁴ Nyssönen 2024, 119.

³⁵ Pleschová 2021, 44.

³⁶ Éltető, Völgyi 2013, 3

³⁷ Gáspár, Sass, Koppány, Bi 2023, 230, 235–241.

viestejä ja niiden taustalla olevia tavoitteita, tulee siis selittää Fideszin strategisia tavoitteita ulkopoliitikassa.

Unkarin sisä- ja ulkopoliittikkaa 2000-luvulla ei voi kuvailla passiiviseksi. Unkari on pyrkinyt aktiivisesti tuomaan omaa politiikkaansa esille, mikä näkyy erityisesti niin 2010- ja 2020-luvuilla EU:n sisäpoliittisissa kriiseissä kuin myös Venäjän ja Ukrainan sodan aikana. Suhteellisesti pieni Unkarin valtio on jatkuvasti esillä sen lausahdusten ja päätösten kautta. Tämän takia valitsin muutaman politiikantutkimuksessa käytettävän teorian, jotka sopivat juuri aktiivista politiikkaa ajavan valtion tarkasteluun. Teen lyhyitä tarkasteluja Fideszin päätöksistä, puheista ja historian muistamisesta näiden teorioiden keskeisten teesien kautta, ja selvitän, onko Fideszin politiikka helppo asettaa johonkin teoreettiseen viitekehykseen. Tämä on olennainen selvitys ennen kansallisten konsultaatioiden viestien tarkastelua, sillä kuten johdannossa toin esille, Fideszin politiikka vaikuttaa ulkopuolisesti hyvin ristiriitaiselta suhteuttaen sen Unkarin lähihistorian tapahtumiin erityisesti verrattaessa muihin Unkaria ympäröiviin valtioihin.

2.2 Reaalipoliittikka

Aloitan tämän tarkastelun reaalipoliittikalla, sillä se tarjoaa laajan teorian, joka sopii monilta osin erityisesti Unkarin ulkopoliittikan tarkasteluun. Yleisesti reaalipoliittikkaa käytetään kuvailemaan suurvaltojen politiikkaa, mutta en näe tätä esteenä Unkarin kontekstissa erityisesti, koska Unkari on asemoitunut ainakin diplomaattisesti vaikutusvaltaisen valtion asemaan ja referoikin itseensä ”Euroopan yksinäisenä tähtenä”.³⁸

Reaalipoliittikan keksijän Ludwig von Rochaun keskeiset teesit reaalipoliittikalle olivat:

1) suvereenisuus vahvuuden reflektiona, eli valtio on vain niin suvereeni kuin pystyy omaa valtaansa puolustamaan, 2) vahvin hallitus on sellainen, joka sisällyttää eniten sosiaalisia voimia harmoniassa valtion sisälle, 3) ideoilla on merkityksensä, mutta konkreettisesti niiden arvo ilmenee vain sen kautta, kuinka moni ylläpitää ideoita ja kuinka vahvasti, 4) modernissa ajassa julkinen mielipide on valtiolle keskeisin asia, eli jokaisen ajan *zeitgeist* (ajan henki) on tärkein suunnan ohjaaja.³⁹

³⁸ Nyssönen 2024, 24.

³⁹ Bew 2016, 32.

Johdannossani nostin esille, miten Unkarin politiikka kylmän sodan jälkeen ja erityisesti 2000-luvulla on ollut hyvin ristiriitaista suhteessa sen lähihistoriaan. Lämpimyyks pitkään Unkarin vihollisena ollutta globaalia itää kohtaan ja toisaalta taas vastahakoisuus länttä ja erityisesti EU:ta kohtaan vaikuttaa oudolta verraten siihen, kuinka paljon Unkari on hyötynyt EU:sta. Poliitiikan tutkija Jürgen Dieringer huomioikin, että juuri vuoden 2010 tapahtumat osoittivat, miten Unkarissa transformaatio kommunismista länsimaiseen liberaalijärjestelmään oli jäänyt kesken ja historian painolasti oli vasta tulossa esille monipuoluemallin romahtaessa. Tämän vuoksi demokratian periaatteet olivat jääneet vielä heikoiksi ja voima itsessään piti yllä vahvempaa narratiivista asemaa.⁴⁰ Jos tätä asetelmaa tarkastelee reaalipolitiikan kautta olettaen, että sen teesit ovat ohjaavia voimia Fideszin poliitikkojen ajattelussa, on ristiriitaisuuksissa havaittavissa myös logiikkaa.

Erytyisesti Rochaun kolmas reaalipolitiikan teesi on huomioitava tässä tarkastelussa. 1990-luvulla suurta huomiota keräsi politiikan tutkijan Francis Fukuyaman kuuluisa lausunto historian lopusta ja oletuksesta, että verkostoitunut maailma siirtyisi länsimaiseen liberaaliin markkinatalouteen voitettuaan kylmän sodan. Neuvostoliiton romahtamisen myötä länsimainen liberaalidemokratia osoittautui onnistuneimmaksi ideologiaksi. Tämän muutoksen pohjalle Fukuyama rakensi argumenttinsa. Yhtä kuuluisasti lukuiset etniset sodat ja erityisesti Aasian talousmahtien haaste länsimaiselle talouskeskeisyydelle on purkanut Fukuyaman argumenttia. Tämän myötä illiberaalien ja autoritääristen valtioiden nousu sekä samanaikainen liberalismien heikentyminen on johtanut maailmassa muutokseen jälleen nationalistisempaan, valtiokeskeisempään ja vaihtokauppapohjaisempaan internationalismiin.⁴¹ Tämä muutoskehitys puoltaa Rochaun kolmatta reaalipolitiikan teesiä. Tämän ajatuksen valossa Unkarin politiikka erityisesti 2010–2020-luvuilla täsmää monessakin mielessä suuremman muutokuvan kanssa. Rochaun muutkin teesit tukevat tätä ajatusta. Valtio on vain niin suvereeni, kuin pystyy omaa valtaansa puolustamaan. Tämä täsmää Unkarin vastahakoisuudessa EU:n politiikkaa kohtaan, koska Fidesz väittää sen haastavan Unkarin kansallista itsemääräämisoikeutta.

Poliittinen realismi on maailmanpolitiikan tulkintaan käytettävä teoria, joka perustuu ajatukselle valtioiden politiikan tarkkailusta oletuksella niiden toimivan reaalipolitiikan teesien mukaisesti. Tämän teorian mukaan reaalipolitiikkaa harjoittaville valtioille onkin

⁴⁰ Dieringer 2017, 230.

⁴¹ Ikenberry, Parmar, Stokes 2018, 1.

keskeistä huoli maailmanlaajuisten järjestöjen luovan valtioista irrallisia tavoitteita, mikä johtaisi lopulta proto-maailmanhallitukseen.⁴² Unkarin tapauksessa tämä ilmenee Fideszin huolella EU:n federalistista politiikkaa kohtaan.⁴³ Ennen Unkarin EU-jäsenyyttä Fidesz kuului Unkarin poliittisella kentällä EU-positiivisiin tahoihin, jotka kuitenkin olivat huolissaan Unkarin taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurillisesta kilpailukyvyistä EU:n sisällä ja näihin liittyvistä praktisista ongelmista.⁴⁴ Kontrastia nykypäivään löytyy kuitenkin siitä, että Fideszin entinen ideaalitason EU-positiivisuus vaikuttaa kadonneen. Huomioitavaa on myös, että Unkari hyötyy EU:n talousavustuksista ja voisi halutessaan erota unionista, joten huoli EU:n dominanssista on Fideszille enemmänkin poliittinen retorinen työkalu.

Euroopan unionin lisäksi Unkari kuuluu myös Visegrad-järjestöön. Vuonna 1991 perustettu Visegrad liittouma oli Keski-Euroopan transitiomaiden, eli Unkarin, Puolan, Tšekin tasavallan ja Slovakian (sopimuksen aluksi vielä Tšekkoslovakian) pyrkimys vahvistaa omaa asemaansa epävakaa poliittisessa ympäristössä.⁴⁵ Sittemmin Visegrad-liittouma on myös pyrkinyt vahvistamaan sen jäsenvaltioiden asemaa EU:n liittymisprosessissa sekä yleisesti EU:n sisäpoliittisissa asioissa. Tämänlaisten koalitioiden perustaminen onkin yleistä pienemmille ja keskikokoisille valtioille tavoitteena vahvistaa niiden asemaa.⁴⁶ Unkari on yleisesti hyvissä väleissä muiden Visegrad-valtioiden kanssa, mutta Ukrainassa käytävä sota ja siihen liittyvä politiikka on haastanut näitä välejä. Hyvänä esimerkkinä tästä on Viktor Orbánin puhe Unkarin vuoden 1848–1849 kansannousun vuosipäivänä vuonna 2023. Hän nosti esille henkilökohtaisen kritiikin kohteeksi Puolan pääministeri Donald Tuskin. Puolan ja Unkarin pitkään jatkuneet ystävälliset suhteet ja Visegrad valtioiden yhteistyö vaikuttaa rakoilevan erityisesti valtionjohtajien välisten suhteiden tasolla. Viktor Orbán puheessaan kuvailee Tuskaa hyvin kriittiseen sävyyn:

In their terminal desperation, they have even summoned Donald Tusk from Poland. They have brought here the Pole who is an object of shame in his homeland, who first smashed apart his own party in Poland and then smashed apart the European People's Party in Brussels. Donald Tusk is a black cat who brings nothing but bad luck. There

⁴² Heywood, Chin 2023, 117.

⁴³ Nyssönen 2024, 28.

⁴⁴ Navracsics 1997, 16.

⁴⁵ Schreier 2015, 190.

⁴⁶ Braun 2020, 927–928.

is an old piece of advice, which you should take from me: never prevent your opponent from making a mistake.⁴⁷

Hyökkäys Donald Tuskia kohtaan on pääministerin arvovallalla vahvistettu ja pyrkimys legitimoida Unkarin eriävää mielipidettä Euroopan ulkopoliittisesta tilanteesta, missä Unkarin ja Puolan mielipiteet ovat eronneet merkittävästi. Fidesz ei ole antanut Visegradin kollektiivisen mielipiteen vaikuttaa sen suhtautumiseen Venäjän ja Ukrainan sotaa kohtaan, joten Visegrad-jäsenyyden voisi nähdä olevan Fideszille työkalu, johon tukeudutaan tarvittaessa, kuten 2015 maahanmuuttokriisin aikana, mutta jonka ei anneta rajoittaa tai muokata Unkarin poliittista suuntaa.

Unkarin ulkopoliittiset suhteet Yhdysvaltoihin ovat vähemmän keskusteltu ja tutkittu aihe. Tämä on jokseenkin erikoista, sillä Yhdysvallat ovat pääasiallisesti hegemonisessa asemassa maailmanpolitiikassa taloudellisesti, poliittisesti sekä sotilaallisesti. Unkarin suhteita Yhdysvaltoihin onkin helpompi selittää republikaanien ja demokraattien välisen jakauman kautta. Fideszin suhteet Yhdysvaltojen demokraatteihin ovat kylmemmät, kun taas republikaanien kanssa Fideszillä on ainakin retoriikassaan samoja tavoitteita.

Tähän suuntaan viittaavasti Unkarin valtiovarainministeri Marton Nagy puhui alle viikko ennen Donald Trumpin vuoden 2025 virkaanastumista mainiten Unkarin hallituksen odottavan Donald Trumpin virkakautta sekä tarkoitukselta rakentaa uudenlaiset kaksipuoliset suhteet Unkarin ja Yhdysvaltojen välille. Nagy mainitsee Unkarin hallituksen erityisesti odottavan loppua Venäjän ja Ukrainan sodalle. Tavoitteena olisi rakentaa vakaammat taloudelliset sopimukset sekä uutta pohjaa Unkarin ja Yhdysvaltojen väliselle politiikalle ja kaupankäynnille.⁴⁸ Kyseiset lausunnot voisi kategorisoida vain pintapuoliseksi puheeksi, mutta Donald Trumpin virkakauteen suhtauduttiin yleisesti oletuksella suuresta muutoksesta maailmanpolitiikassa ja Fidesz on pyrkinyt rakentamaan vahvempia suhteita juuri republikaanipuolueen kanssa. Viktor Orbán otti asian myös esille mainitsemalla Donald Trumpin valinnan johtavan muutokseen transatlanttisissa suhteissa, jolloin Euroopan on tunnistettava uusi todellisuus ja muututtava. Muutoksen suuntaa hän avasi vertailemalla

⁴⁷ Speech by Prime Minister Viktor Orbán on the 174th anniversary of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848-49. *Website of the Hungarian Government* 15.3.2023.

⁴⁸ Nagy: American and Hungarian relations must be placed on a new foundation. *About Hungary* 14.1.2025.

Unkarin perinteisten arvojen ja perheen suojelun soveltuvan Donald Trumpin politiikkaan, joka tarjoaisi mahdollisuuden länsimaille palata arvopohjaiseen suuntaan.⁴⁹

Reaalipolitiikan valossa voisi olettaa, että Fidesz saattaakin siirtyä itäpolitiikastaan vahvemmin Yhdysvaltojen kanssa liittoutumiseen, jos he olettavat Donald Trumpin ajavan Yhdysvaltojen voimakkaaseen asemaan perustuen aggressiivisempaa politiikkaa kuin edeltäjänsä Joe Bidenin hallinto. Viktor Orbánin retoriikassa Unkari olisikin jo otollisessa asemassa tähän muutokseen ja ikään kuin Donald Trumpin politiikkaa ajavien arvojen edustaja Euroopassa. Tästä on nähtävissä konkreettinen esimerkki Fideszin retoriikassa, jonka mukaan Unkari on ”Euroopan yksinäinen tähti”.⁵⁰ Unkarin poliittista valtavirtaa vastustavassa *Nepszava*-lehdessä on kuitenkin osoitettu, etteivät Viktor Orbánin ja Donald Trumpin välit välttämättä tulekaan olemaan ongelmattomia. Viktor Orbánin ja ulkoministeri Péter Szijjarton julistuksiin liittymisestä uuteen valtavirtaan ja historian pääkadulle Donald Trumpin astuttua virkaansa vastattiin huomiolla siitä, miten näille suhteille käy Donald Trumpin hallinnon asettaessa pakotteita Venäjää vastaan tai vahvistaessa tulleja EU:n ja Yhdysvaltojen väliselle kaupalle.⁵¹ Jos reaalipolitiikan varjossa Fidesz pyrkii luomaan hyviä suhteita tahojen kanssa, jotka pitävät konkreettista valtaa maailmanpolitiikassa, voi edessä olla tilanne, jossa Fideszin täytyy uudelleen määrittää ulkopoliittiset suhteensa esimerkiksi Venäjää kohtaan.

Unkarin ja EU:n välisiä suhteita tarkastellessa reaalipolitiikan viitekehyksessä voisi todeta Unkarin puoltavan EU-suhteita vain, kun ne vahvistavat Unkarin asemaa ja toisaalta vastustavan suhteita EU:n haastaessa Unkarin päätäntävaltaa. Viktor Orbán korosti puheessaan Unkarin EU-presidenttiyksen lopuksi sekä Unkarin vakaumusta puolustaa kansallista suvereeniuttaan ja tavoitettaan ylläpitää rauhaa Euroopan mantereella että Unkarin saavutuksia tämän kauden aikana.⁵² Rochaun teoriassa korostettiin vahvimman hallituksen olevan sellainen, joka sisällyttää mahdollisimman paljon sosiaalisia voimia harmoniassa oman päätäntävaltansa alla.⁵³ Tämän ajatuksen kautta voisi tiivistää, että reaalipolitiikalla selittäen Fidesz pyrkii sisällyttämään EU:n tarjoamat resurssit ja voimavarat omiin tarkoituksiinsa samalla vastustaen EU:n päätäntävaltaa Unkarin politiikassa. Vuoden 2014 puheessaan välittömästi Fideszin vaalivoiton jälkeen Viktor Orbán korosti, että Unkarin illiberaali valtio

⁴⁹ Kovács, PM Orbán: “Hungary will chart its own path to prosperity and peace”. *About Hungary* 21.12.2024.

⁵⁰ Nyssönen 2024, 24.

⁵¹ Gál, Valtavirta (Käännös). *Nepszava* 23.1.2025; ”Olemme palanneet historian pääkadulle” -Péter Szijjarto ilmoitti uuden aikakauden alkaneen (Käännös). *Nepszava* 22.1.2025.

⁵² Kovács, PM Orbán: ”Hungary will chart its own path to prosperity and peace”. *About Hungary* 21.12.2024.

⁵³ Bew 2016, 32.

on mahdollista rakentaa EU:n sisällä, muttei pitämällä EU:n arvoja keskeisimpänä tekijänä. Tämän lisäksi hän mainitsi, ettei Unkari ole saanut EU:lta tukirahojaan, joihin Unkari oli Viktor Orbánin mukaan oikeutettu. Heino Nyssönen spekuloi, että jos Unkari menettäisi EU:lta saamansa tuet, se saattaisi johtaa Unkarin hakeutumiseen irti EU:sta.⁵⁴

Mielenkiintoista kyseisessä puheessa on myös maininta siitä, että Fidesz onnistui voittamaan vaalit Unkarin ulkopuolella asuvien unkarilaisten äänien avulla. Tämä oli seurausta muutoksesta, jossa ulkomailla asuville unkarilaisille annettiin äänioikeus.⁵⁵ Fidesz sai ulkomailla asuvista unkarilaisista sekä voimavaran, ja pystyi samalla korostamaan, miten ensimmäisen maailmansodan jälkeinen Unkarille määrätty Trianonin rauhansopimus oli hajaannuttanut Unkarin asukkaat.⁵⁶ Fideszin toimet Unkarin ulkopuolisten unkarilaisten muuttamisesta voimavaraksi sekä poliittiseksi työkaluksi osoituksena entisestä suur-Unkarista muistuttaakin vahvasti Venäjän propagandassa ilmenevästä käsityksestä venäläisestä maailmasta (Russkiy Mir), jonka Venäjä kokee omaksi määräämisalueekseen, jota se voi suvereenisti hallita. Tämä prosessi alkoi jo 2000-luvun alkupuolella. Erityisesti Fideszin aloitteesta Unkarin rajojen ulkopuolella asuville unkarilaisille myönnettiin etuuksia ja Unkarin kansalaisuuksia. Silloinen sosialistiliberaalihallitus ajoi alas kaksoiskansalaisuuteen liittyvän kansanäänestyksen, jonka Fidesz oli ottanut oman siipensä alle sen aloittaneelta nationalistiryhmältä. Kyseinen kansanäänestys perustui motolle ”Trianonin haavojen parantamisesta”.⁵⁷ Fideszin politiikka ulkounkarilaisten sisällyttämisestä Unkarin poliittiseen kenttään ja Fideszin työkaluksi onkin osa laajempaa trans-nationalistista pyrkimystä rakentaa kansallinen yhteisö rajoista välittämättä, mikä perustuu ajatukseen tulevaisuuden kuulumisesta kansanvaltioille.⁵⁸ Tavoite luoda jonkinlainen suur-Unkarin kansanyhteisö on ymmärrettävää, jos sen perustaa ajatukseen kehityskulusta kohti valtapoliittikkaa ja kansanvaltioiden kilpailuun perustuvaa maailmaa.

Reaalipolitiikan varjossa on myös selitettävissä, miten Fidesz on vaikuttanut unohtavan lähihistoriansa tapahtumat. Sodat Venäjää ja Neuvostoliittoa vastaan, vuoden 1956 kansannousu ja toisaalta 1990- ja 2000-luvun länsimyönteinen politiikka on saatettu unohtaa juuri Rochaun teesien mukaisesti:

⁵⁴ Nyssönen 2024, 227.

⁵⁵ Prime Minister Viktor Orbán’s Speech at the 25th Balvanyos Summer Free University and Student Camp. *Website of the Hungarian Government* 26.7.2014.

⁵⁶ Nyssönen 2024, 182–183.

⁵⁷ Kopyś 2022, 131–132.

⁵⁸ Kopyś 2022, 134.

Ideas matter in politics but the role they play has been widely misunderstood. The purity or coherence of an idea, its "inherent truth" barely matters in politics. In fact, immoral or uncultured ideas are often more powerful than noble ideas. What matters is how many people hold an idea and how strongly they hold it.⁵⁹

Tämän machiavellistisen aatteen pohjalta olisi siis selitettävissä, miksi Fidesz ajaa politiikkaansa näennäisen ristiriitaisesti sen lähihistorian tapahtumiin nähden. Historiaa käytetään oikeutuksena ja perusteluna Fideszin politiikassa, mutta siitä tehdyt nostot ja päämäärät haetaan tarkoituksena tukea milloin mitäkin suuntaa Fidesz ajaa politiikassaan. Itä-Euroopan politiikkaan erikoistunut historiantutkija Katalin Miklóssy onkin huomionut, miten Unkarissa valtiomedian propaganda on vaikuttanut jo niin pitkään, että kuten kylmän sodan sosialistisina aikoina propagandan pääkohdat on jo omaksuttu ja propaganda onkin hienonnettu tarkempiin aihepiireihin.⁶⁰ Tämän ajatuksen varjossa Fidesz voikin kohdentaa propagandaansa tukemaan yksittäisiä päätöksiään, kuten esimerkiksi Ukrainalle lähetettävien tukipakettien vastustamista, sillä sen pääasialliset näkökulmat maailmanpolitiikkaan on jo sisäistetty. Tässä yhteydessä on myös mainittava kansalliset konsultaatiot, sillä sisällöltään ja tavoitteiltaan ne sopivat täydellisesti juuri tämänlaiseen propagandan vaihtoehtoisen totuuden uusien väitteiden ja tavoitteiden vahvistamiseen. Kansalliset konsultaatiot ovat siis ikään kuin täydellinen työkalu. Niiden avulla Fidesz pystyy välittämään omaa propagandaansa sekä saamaan näennäisesti kansan hyväksynnän politiikalleen, mikä reaali-politiikassa asetetaan keskeiseksi tavoitteeksi.

Fideszin suunnanvaihto nuordemokraattisesta liberaalipuolueesta kohti konservatiivisempaa suuntaa ja kasvavaa EU-skeptisyyttä voisi nähdä olevan reaali-politiikkaan perustuva tavoite kasvattaa ensin Fideszin asemaa Unkarissa sekä myöhemmin valta-aseman saatuaan Unkarin asemaa EU:ssa ja maailmassa. Ilman äänestäjien tukea tämä suuntaus ei kuitenkaan olisi onnistunut. Tukea sille löytyi kansalaisten pettymyksestä EU jäsenyyteen, mikä juontui ennen liittymistä ilmenneestä myytistä välittömästä taloudellisesta kasvukaudesta, jota voisi verrata esimerkiksi Yhdysvaltojen tarjoamaan toisen maailmansodan jälkeiseen jälleenrakentamiseen tarkoitettuun Marshall-apuun.⁶¹ Tämän selityksen kautta Fideszin takinkääntö ja Unkarin poliittisen suunnan radikaali muutos kehittyvästä demokratiasta illiberaaliksi valtioksi olisikin tietoinen ja pragmaattinen valtaan pyrkimiseen perustunut poliittinen tavoite. Reaali-politiikan

⁵⁹ Bew 2016, 32.

⁶⁰ Miklóssy 2024, 93.

⁶¹ Molnár 2017, 62.

teoriaa soveltaen Fideszin politiikkaa pystyy siis selittämään rationaalisesti ja väittäisin sen olevan keskeisin suunnanohjaaja Fideszin poliitikoille.

2.3 New Right

Poliittisessa keskustelussa ja uutisoinnissa Unkarin hallintoa käsitellään yleisesti populistisena ja oikeistolaisena. Tutkimuskysymykseni kannalta en pureudu näihin termeihin tarkemmin, sillä niiden keskeiset näkemykset ja toimintatavat ovat yleisesti tunnettuja. Ohjaan tämän tarkkailun kyseisten termien keskeisen ajattelukunnan, eli New Right -ilmiön analyysiin Unkarin ja Fideszin kontekstissa. New Right -ajattelu mielletään alkaneeksi Ronald Reaganin ja Margaret Thatcherin poliittisesta suuntauksesta 1980-luvulla, mikä pyrki vähentämään valtion sosiaaliturvien määrää ja keskittyi vapaamarkkinoiden vahvistamiseen.⁶² Nykyään sillä viitataan kuitenkin laajasti erinäisiin poliittisiin liikkeisiin. Nykyisessä poliittisessä diskurssissa sillä viitataan yleisesti arvokonservatiivisiin ja populistisiin liikkeisiin. Olennaisinta New Right -liikkeen analyysissä on kuitenkin sen yleisesti laajempi globaali poliittinen suuntaus, jonka edustajat harjoittavat yhteistyötä ja samantyyppisiä toimintatapoja. Huomionarvoista on myös mainita, ettei New Right sisällä tarkkoja ideologisia raameja, kuten esimerkiksi reaalipolitiikka, vaan on yleisempi kattokäsite politiikan suuntaukselle tiettyjen arvojen ja aatemaailmojen mukaan. Käsittelen ensin lyhyesti mitä New Right -ilmiöllä tarkoitetaan, minkä jälkeen tutkin miten se ilmenee suhteessa Fideszin politiikkaan sekä Fideszin ja Viktor Orbánin rooliin sen globaaleissa toimissa.

New Right -liikkeelle on keskeistä globalisaation vastustaminen keskittyen erityisesti sen keulahahmojen kritisointiin, jonka voi nähdä Fideszin politiikassa yhdysvaltalaisen suursijoittaja George Soroksen tiukassa vastustamisessa ja kritisoinnissa. Käsittelen tätä kansallisten konsultaatioiden käsittelyluvussa tarkemmin. Tämän lisäksi New Right -liikkeen edustajille on tärkeää julkiset yhtenäisyyden osoitukset muiden aatteen jakavien kanssa, missä Unkarille on tullut keskeinen ideologian edustajan rooli.⁶³ Tämä on nähtävissä selkeästi Fideszin ja Viktor Orbánin retoriikassa, jossa vastustetaan Euroopan Unionia ja Yhdysvaltojen demokraattipuolueen toimia erityisesti niiden vaikuttaessa yksittäisten valtioiden päätöksentekoon, kuten olen yllä todennut. Mielenkiintoista on huomioida myös,

⁶² Farrall, Jennings, Gray, Hay 2017, 220–221.

⁶³ Michelsen 2024, 327-328.

miten Donald Trumpin kuuluisaksi noussut tapaaminen Volodymyr Zelenskyn kanssa 28.2.2025 noudatti hyvin samanlaista retoriikkaa ja argumentteja, joita Viktor Orbánin ja Fideszin kommenteissa Venäjän hyökkäyssotaan liittyen on nähty.⁶⁴ Tässä yhteydessä on mahdollista spekuloida, että Fideszin ja Viktor Orbánin tavat ja ideologia ovatkin alkaneet vaikuttamaan muiden valtioiden edustajien ajatteluun. Koska New Right ei ole selkeästi rajattu ja määritelty poliittinen ideologia, on oletettava sitä edustavien poliittisten tahojen mielipiteiden taustalla olevan yksilökohtaisempia poliittisia konteksteja erityisesti historian kautta.

Unkarin tapauksessa tutkimuksissa on nostettu esille muutama keskeinen syy selityksenä Unkarin siirtymästä vanhojen sosialististen transitiomaiden liberaalisen suunnan kärkioppilaista kohti illiberalismia. Erityisesti Unkarin historialliset traumat nostetaan tässä esille. Näitä ovat Trianonin sopimuksen perintö, eli ensimmäisen maailmansodan jälkeinen rauhansopimus, jonka myötä Unkari menetti merkittäviä määriä sen maa-alueestaan sekä sai ankaria rajoituksia esimerkiksi asevoimiinsa. Toinen esimerkki on vuoden 1956 kansannousu, jolloin unkarilaiset vapaustaistelijat pyrkivät eroon Neuvostoliiton vallan alta toivoen apua länsimailta, mutta lopulta eivät saaneet sitä ja Neuvostoliitto nujersi kansannousun verisesti. Tämän tapahtuman yhteydessä on nähtävissä, miten unkarilaisille jäi kuva yksin jäämisestä ja skeptisyydestä länsimaita kohtaan. Tätä seurasi Janos Kadarin hallituksen valtiosocialismin poliittisen kulttuurin vuodet, joiden pohjalta Unkari alkoi länsimaalaistua 1990-luvulla.⁶⁵ Kuitenkin vielä 1990-luvulla Fidesz oli ajatusmaailmaltaan hyvin erilainen kuin nykyään ja muutos kohti vuoden 2010 vaalivoittoa ja sitä seurannutta ”demokraattista vallankumousta” ja Fideszin nykyistä suuntaa tapahtui 2000-luvulla. 1990- ja 2000-luvuilla Unkarissa monipuoluejärjestelmä vaikutti toimivan, sillä hallitukset vaihtelivat vasemmisto- ja oikeistokoalitioiden välillä. Samalla käsitys keskeneräisestä sosialistimenneisyyden käsittelystä vaikutti poliittisen diskurssin taustalla. Tässä yhteydessä myös Fidesz vaihtoi suuntaa nuorista demokraateista kohti konservatiivisia arvoja ylläpitäväksi puolueeksi.⁶⁶ Fideszin politiikkaa analysoidessa on pidettävä mielessä, etteivät tittelit ja terminologia määritä sen toimia, vaan Fidesz useammin käyttää niitä ajaakseen itselleen edullisia tavoitteita.

⁶⁴ Holland; Bose; Mason; Balmforth, Trump and Zelenskiy clash, leaving Ukraine exposed in war with Russia. *Reuters* 1.3.2025.

⁶⁵ Dieringer 2017, 228–229.

⁶⁶ Dieringer 2017, 230; Nyysönen 2024, 134–140.

On kuitenkin huomioitava, että 2000-luvulla Fidesz alkoi kampanjoimaan itseään siihen poliittisen kehityksen suuntaan, jossa se nyt on, perustaen argumenttinsa Unkarin historian pohjalle. Euroopan Unionin ja liberalismiin vastaisuus, voimapolitiikan priorisointi ja polarisoiva politiikka monipuoluejärjestelmän sijasta tulivat Fideszin työkaluiksi tämän myötä. Ideologisia yhtymäkohtia Fideszin kanssa voi löytää erityisesti Yhdysvaltojen republikaanipuolueesta Donald Trumpin hallintovuosien myötä. Kyseiset puolueet ovat monissa ulkopoliittisissa näkökulmissaan samaa mieltä ja yhtymäkohtia löytyy erityisesti uuskonservatismista. Tämän argumentin sinetöi Unkarin ulko- ja talousministerin tuore lausunto, jossa hän mainitsi Unkarin hallituksen olleen ”Trump ennen Donald Trumpia”. Esimerkkeinä hän mainitsi suhtautumisen Venäjän ja Ukrainan sotaan, jossa Donald Trump onkin omaksunut hyvin samantyyppisen linjan Fideszin näkökulmaan. Muina esimerkkeinä hän nosti esille konservatiivisen, patrioottisen ja oikeistolaisen strategian.⁶⁷

Näiden esimerkkien kautta New Right -termin soveltaminen Fideszin poliittiseen suuntaukseen on jossain määrin pätevä, muttei ongelmaton. Fidesz tekee yhteistyötä globaalisti tahojen kanssa, jotka eivät edusta sen kanssa samanlaista poliittista linjausta. Fidesz myös mielellään hyödyntää kansainvälisten yhteyksien tarjoamia etuja ja on ylipäättään politiikassaan pragmaattinen. Tämän vuoksi argumentoin, että reaalipolitiikka on sopivampi määritelmä Fideszin politiikalle, kun taas New Right on poliittisessa analyysissä toimiva viitekehys Fideszin kumppaneille ja yleisille näkemyksille politiikassa.

2.4 Puolue vai johtajakeskeisyys

Reaalipolitiikan viitekehyksessä Unkarin politiikkaa ja Fideszin mielipiteitä 2000-luvulla on monien aihepiirien kautta mahdollista tulkita loogisesti. Seuraavaksi tarkennan tätä tarkastelua erottelemalla Fideszin ja sen johtajan Viktor Orbánin tarkastelun eri osapuoliksi. Tarkastelen, onko Fideszin politiikka nimenomaan Viktor Orbániin keskittyvää johtajapainotteista politiikkaa erilaisten johtajahahmojen tulkintaan käytettävien teorioiden ja aatteiden kautta, vai onko Fidesz itsessään Unkarin politiikan johtohahmo. Keskitän huomioni erityisesti siihen, onko Viktor Orbán johtohahmona keskeisempi kuin hänen puolueensa, minkä vuoksi en tarkastele erikseen Fidesziä ja Viktor Orbánia vastakkainasettelun kautta, vaan suoraan Viktor Orbánin asemaan keskittyen. Teen tämän tarkastelun erityisesti

⁶⁷ FM: Hungary's government was Trump before [US President] Donald Trump. *About Hungary* 19.3.2025.

ulkopolitiikan kautta, sillä Viktor Orbánin puheet ja lausunnot keskittyvät pääasiassa niihin. Kyseinen aihepiiri on relevantti käsitellä, sillä kuten johdannossa toin esille Viktor Orbán osallistuu Fideszin kansallisiin konsultaatioihin antamalla niille johdattelevia saateviestejä. Tässä on konkreettisesti nähtävissä esimerkki Viktor Orbánin arvovallan lainaamisesta konsultaatioiden viestin legitimitettiin vahvistamiseen.

Keskityn retoriikan ja julkisten lausuntojen analyysiin, sillä tutkimus esimerkiksi Viktor Orbánin laillisista toimivaltuuksista ei tue laajempaa tutkimuskysymystäni ja olisi liian suuri tarkasteluaihe rajauksen kannalta. Huomionarvoista on kuitenkin, että covid-19-pandemian aikana Fidesz käytti poikkeustilaa oikeutuksena uudelle lainsäädännölle, joka teki Viktor Orbánista de facto diktaattorin.⁶⁸ Asetuksesta kuitenkin luovuttiin myöhemmin, eikä se ollut Viktor Orbánin omatoiminen asetus, vaan koko Fideszin puolueen idea. Aluksi on esiteltävä muutamia johtajakeskeiseen politiikan analyysiin keskittyvää teoriaa. Käytän Quentin Skinnerin tulkintoja ideologisista kommentteista suhteutettuna käytännön poliittisiin toimiin. Tämän lisäksi käytän bonapartismia, eli yleiseen kansan suosioon, todelliseen tai väärennettyyn perustuvaa diktatuuria ja lopuksi Max Weberin tulkintaa karismaattisesta johtajahahmosta.

Aloitan tarkastelemalla Viktor Orbánin retoriikkaa ja tapaa puhua mielipiteistään julkisesti. Puhuessaan Unkarin illiberaalista valtiosta, hän antaa kuvailun illiberalismista sanoin:

And so in this sense the new state that we are constructing in Hungary is an illiberal state, a non-liberal state. It does not reject the fundamental principles of liberalism such as freedom, and I could list a few more, but it does not make this ideology the central element of state organisation, but instead includes a different, special, national approach.⁶⁹

Tässä lausunnossa on monia tulkinnanarvoisia huomioita. Yleisesti lausunto on luonteeltaan populistinen, sillä varsinaiset periaatteet jätetään hyvin tulkinnanvaraiseksi, mutta samalla luvataan ideatasolla paljon toimia, jotka on muotoiltu oikeutetuiksi. Esimerkiksi sanat ”different, special, national approach” ovat täysin tulkinnanvaraisia, mutta lausunnon kontekstissa ne antavat kuvan merkittävistä muutoksista perustuen oikeutettuihin periaatteisiin. Tässä kohtaa on syytä nostaa esille Quentin Skinnerin pohdinnat

⁶⁸ Nyssönen 2024, 68.

⁶⁹ Prime Minister Viktor Orbán’s Speech at the 25th Balványos Summer Free University and Student Camp. *Website of the Hungarian Government* 26.7.2014.

innovatiivisesta ideologista. Pohtiessaan oletettuja tilanteita, joissa poliittiset toimet ja niiden taustalla olevat motivaatiot ja periaatteet ovat keskusteltavina, Skinner nostaa esille innovatiivisen ideologin hahmon, jonka motivaatiot ja tavoitteet voivat erota täysin hänen poliittisista toimistaan ja sanoistaan. Täten innovatiivinen ideologi voi kääntää keskustelun omia tavoitteitaan tukevaksi, vaikka puoltaisikin jotakin yleisesti huonona nähtävää.⁷⁰ Tässä voi nähdä yhtymäkohdan Viktor Orbánin puheisiin muun muassa illiberalismin puolustamisesta, Ukrainan tukemisen vastustamisesta ja muista ulkopoliittisista linjauksista, jotka ovat länsimaisten liberaalidemokratioiden vastaisia, mutta mitkä Viktor Orbán on kääntänyt oikeutetuksi puheissaan. Tässä on myös nähtävissä yhtymäkohta, jossa Viktor Orbán ikään kuin lunastaa Fideszin reaalipolitiikkaan viittaavat tavoitteet toimimalla niiden puhemiehenä ja edustajana. Tämä näkyy erityisesti Viktor Orbánin puheissa, joissa hän on väittänyt edustavansa kaikkia unkarilaisia myös tämänhetkisen Unkarin rajojen takana, täten luoden kuvan suur-Unkarin edustamisesta.⁷¹

Seuraavaksi on syytä nostaa esille bonapartismien ideologia. Bonapartismilla tarkoitetaan yleisesti diktatuuria, joka on oikeutettu kansan suosiolla. Bonapartismiin liittyy myös vahvasti käsitys sen toteuttamisesta vallankaappauksella.⁷² Käytännössä se korostui Napoleon III:n valtakautena ”Euroopan hullun vuoden” eli 1848 jälkeen. Sen tavoitteena oli estää kapinoiden syntyminen epälegitiimiä johtajaa vastaan luomalla kuva kansan hyväksynnällä toimivasta johtajasta. Fideszin valtaan astuminen tapahtui kuitenkin rauhanomaisesti ja demokraattisesti, joten se ei täytä perinteistä määritelmää bonapartismien valtaan astumisesta, mutta kuten Heino Nyysönen kuvaili, Fidesz suoritti ”demokraattisen vallankumouksen” muovaamalla perustuslaista oman politiikkansa työkalun.⁷³ Bonapartismien ideologisia pilareita on hahmotettavissa erityisesti Viktor Orbánin puheissa, mutta myös laajemmin Fideszin politiikassa. Käsittelen seuraavaksi esimerkkejä tästä.

Vuosien 1848–1849 Unkarin kansannousun muistotapahtumassa vuoden 2022 alussa antamassaan puheessa, Viktor Orbán muistelee vuoden 1848 tapahtumia Unkarin perspektiivistä. Hän muistuttaa, miten nuoret unkarilaiset marssivat rauhan ja vapauden puolesta. Tätä hän käyttää siltana viedäkseen keskustelun vahvuuteen. Hän puhuu esimerkein,

⁷⁰ Skinner 1974, 14–18.

⁷¹ Speech by Prime Minister Viktor Orbán on the 174th anniversary of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848-49. *Website of the Hungarian Government* 15.3.2023.

⁷² Hazareesingh 2004, 129.

⁷³ Nyysönen 2024, 30–31.

miten ainoastaan vahvuudella on merkitystä ja miten vahvuus rakentaa auktoriteettia. Auktoriteetilla taas taataan vapaus ja itsenäisyys ulkopuolisia uhkia kohtaan.⁷⁴

Kyseinen puhe on jälleen rinnastettavissa reaali politiikan teeseihin, joita käsittelemme aiemmassa kappaleessa jo laajemmin. Huomionarvoista tässä puheessa on, miten Viktor Orbán puhuu itsenäisesti koko kansakuntansa puolesta. Tämä ei ole yksittäinen tapaus, sillä Fideszin vuoden 2010 vaalivoiton jälkeen Viktor Orbán edusti julkisesti asennetta, jossa hänen omien sanojensa mukaan ”Haluumme elää Euroopassa unkarilaisina”.⁷⁵ Edeltävä puhe mainitsee viholliskuvat ulkomaisista voimista kotimaisiin vastustajiin, mutta tärkein huomio on Viktor Orbánin puhumistyyli. Hallituspuolueen puheenjohtajana ja pääministerinä hän on luonnollisesti keskeisessä edustavassa asemassa, mutta retoriikassaan hän korostaa edustavansa koko kansakuntaa itsenäisesti samalla osoittaen ja määrittäen, mikä tälle kansalle on tärkeintä ja mitkä tahot eivät siihen kuulu.

Päätelmääni voisi pitää ylilyöväänä tai harhaan menevänä, mutta Fideszin propagandassa erityisesti sananvalinnat osoittavat usein heidän tarkoituksensa, kuten seuraavaksi käsittelemissäni kansallisissa konsultaatioissa tulen osoittamaan. Kansalliset konsultaatiot itsessään tukevat myös bonapartismien perusajatusta, jossa yksinjohtajuutta perustellaan kansalaisten hyväksynnällä ja sen luomalla legitimitetillä.⁷⁶ Luonnollisesti tämä legitimitetti on kyseenalainen, sillä konsultaatiot ovat luonteeltaan vahvasti Fideszin politiikkaa tukevia, eikä niiden vastaamista valvota, minkä vuoksi niiden tulokset voidaan rinnastaa esimerkiksi Venäjän propagandavaalien tuloksiin.

Bonapartismia ja sen soveltamista Viktor Orbániin voi myös tukea Max Weberin käsitteillä legitimiymien rakenteista. Max Weber eritteli legitimiymille kolme pohjaa, jotka ovat laillisuus, perinteisiin perustuva pyhä hallinnan oikeus ja karismaattinen johtajuus.⁷⁷ Laillisuudelle viitataan de jure tyyppiseen institutionaaliseen ja lainsäädäntöön perustuvaan valtaan. Perinteisiin perustuva pyhä hallinnan oikeus on taas nimensä mukaisesti jatkuvuuteen ja historiaan vetoavaa legitimitettiä. Karismaattinen johtajuus on myös itsetelitteinen, eli se perustuu vahvemmin psykologiseen ilmiöön, missä johtajafiguuri saavuttaa pseudo-uskonnollisen aseman, johon hänen valtansa perustuu. Huomionarvoista tässä ovat

⁷⁴ Speech by Prime Minister Viktor Orbán on the 174th anniversary of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848-49. *Website of the Hungarian Government* 15.3.2023.

⁷⁵ Kopyś 2022, 150.

⁷⁶ Hazareesingh 1994, 24, 29, 137.

⁷⁷ Derman 2012, 180–181.

pääasialliset johtajuuden legitimiuden erittelyt. Fidesz on pyrkinyt rakentamaan legitimiyytään monin keinoin, kuten käsittelyssäni toin aiemmin ilmi. Weberin ensimmäinen käsitys laillisuudesta legitimiytenä pätee erityisesti Fidesziin, sillä kuten Heino Nyyssönen osoittaa, Fidesz on käyttänyt ja muuttanut Unkarin perustuslakia tukeakseen sen omaa politiikkaa ja täten oikeuttanut hallitsemistaan.⁷⁸ Weberin toista legitimiyden muotoa, joka perustuu traditioon, on nähtävissä erityisesti Fideszin historian käytössä. Fidesz nostaa historiasta esille itselleen sopivia narratiiveja ja tukeutuu niihin osoittaessaan päätöstensä legitimiisyyttä. Weberin kolmas teesi pätee Viktor Orbánin toimiin aiemmin käsittelemieni esimerkkien kautta. Orbánin puheet, jossa hän väittää edustavansa koko kansakuntaa, kertovat voimasta ja toisaalta Unkarin erityisestä asemasta Euroopan politiikan sisällä. Ne sopivat osittain Weberin tulkintoihin karismaattisesta johtajasta. Viktor Orbánin puheet saivat ulkounkarilaiset äänestäjät antamaan äänensä Fideszille, minkä avulla Fidesz pystyi pitämään superenemmistönsä.⁷⁹ Max Weber puhuu kuitenkin karismaattisesta johtajasta figurina, jonka karisma luo ikään kuin ylikuonnollisen aseman, johon karismaattisen johtajan legitimiys perustuu.⁸⁰ Tämänlaista asemaa ei Viktor Orbánilla vaikuta julkisen diskurssin ja Unkarin byrokraattisen toimintarakenteen perusteella olevan.

Vaikka Viktor Orbánin politiikka ja toimet täyttävät johtajakeskeiseen politiikkaan liittyviä teesejä ja teorioita, ei Unkarista voi puhua yhden johtajan hallitsemana valtiona. Kontrastina esimerkiksi Valko-Venäjän Aljaksandr Lukasenka, Venäjän Vladimir Putin tai Kiinan Xi Jinping ovat keskeisempiä diktaattorihahmoja, jotka ovat selkeästi maansa poliittisten toimien suunnanohjaajia ja edustajia. Viktor Orbánin asemaa voisi enemmänkin verrata Yhdysvaltojen Donald Trumpiin asemaan.

Käsiteltyäni Unkarin politiikan keskeisiä aihepiirejä ja narratiiveja avaten Fideszin roolia ja tavoitteita niiden suhteen, on nyt mahdollista siirtyä kansallisten konsultaatioiden käsittelyyn. Aiemmat alaluvut avasivat niitä taustamerkityksiä, joita konsultaatioiden esittelemät kysymykset ja niiden sisältämät sananvalinnat käyttävät ja miten ne vaikuttavat kyseisen propagandatuotteen tavoitteisiin.

⁷⁸ Nyyssönen 2024, 36.

⁷⁹ Prime Minister Viktor Orbán's Speech at the 25th Balvanyos Summer Free University and Student Camp. *Website of the Hungarian Government* 30.7.2014; Viktor Orbán courts voters beyond "fortress Hungary". *Politico* 22.8.2017; PM Orbán urges ethnic Hungarians abroad to cast their vote in election. *About Hungary* 7.12.2021.

⁸⁰ Derman 2012, 181.

3 Kansalliset konsultaatiot

Aiemmissa luvuissa mainitsin tarpeen selittää Unkarin poliittista kenttää, historian roolia Unkarin politiikassa sekä erityisesti Fideszin asennetta näihin liittyen ennen Fideszin kansallisten konsultaatioiden käsittelyä. Kansallisten konsultaatioiden tulkinnassa sananvalintojen ja nyanssien huomioiminen on keskeistä ja väitän niiden paljastavan viestien takana olevat motivaatiot ja aatteet. Näitä tulkitsen laajemmassa viitekehyksessä, jonka aiemmassa luvussa käsittelemäni teoriat ja poliittiset toimintamallit kuten reaali politiikka, New Right ja bonapartismi muodostavat. Käsiteltyäni näitä aihepiirejä keskittyen erityisesti Fideszin poliittisten tavoitteiden ja motiivien selvittämiseen, voin nyt siirtyä tutkielmani keskeisimpään aihepiiriin eli kansallisten konsultaatioiden tulkitsemiseen.

Kuten johdannossa mainitsin, kansalliset konsultaatiot ovat propagandistisia tuotteita, jotka ovat metodiltaan mielipidekysymysten ja kansanäänestysten välillä. Niiden sisältö on ikkuna Fideszin arvomaailmaan sekä poliittisiin tavoitteisiin. Julkisessa diskurssissa Fidesz nojaa niihin erityisesti osoituksena oman valtansa legitiimiydestä ja kansan antamasta hyväksynnästä Fideszin politiikalle, vaikka ne ovat hyvin avoimesti propagandistista sisältöä. Fidesz on myös referoinut niiden käyttöä osoituksena onnistuneemmasta demokratiasta kuin mitä esimerkiksi länsimaissa on.⁸¹

Johdannossa avasin kansallisten konsultaatioiden historiaa ja aihepiirejä sekä miksi valitsin tarkasteluun ne konsultaatiot, joita käsittelen tässä tutkimuksessa. Ennen tarkasteluun siirtymistä esittelen konsultaatioiden aihepiirit vielä uudestaan selkeyden vuoksi. Ensimmäinen konsultaatio pidettiin vuonna 2010 ja sen aihepiirinä oli pääasiassa eläkkeet ja sosiaaliturva. Toinen ja kolmas konsultaatio pidettiin heti 2011 ja niiden aiheet olivat Unkarin uusi perustuslaki ja sosiaalinen konsultaatio. Näistä erityisesti ensimmäinen on huomionarvoinen, koska se liittyi Fideszin luomaan uuteen perustuslakiin, jolla Fidesz lujitti omaa valtaansa Unkarissa. Samassa on havaittavissa, että jo Fideszin superenemmistön alkuaikoina konsultaatioista oli tehty Fideszin politiikan työkalu. Vuonna 2012 pidettiin taloudellinen konsultaatio liittyen vuosien 2007–2008 talouskriisin vaikutuksiin. Seuraava konsultaatio pidettiin vasta 2015, joka toimi myös vedenjakajana konsultaatioiden historiassa. Kyseinen konsultaatio liittyi Euroopan maahanmuuttokriisiin ja oli täten ensimmäinen ulkopoliittinen konsultaatio. Se oli luonteeltaan myös hyökkäävämpi narratiiveissaan ja

⁸¹ State Secretary: 700,000 so far return survey on sanctions. *About Hungary* 29.11.2022.

vuodesta 2015 lähtien konsultaatioita alettiin pitämään useammin. Vuonna 2017 pidettiin jälleen kaksi kansallista konsultaatiota, jotka liittyivät EU-vastaisuuteen sekä yhdysvaltalaisijoittaja George Soroksen kritisointiin. 2018 konsultaatioissa palattiin hieman sisäpoliittisempaan näkökulmaan liittyen perhepolitiikkaan, mutta kuten tulen käsittelemään, myös tämän konsultaation taustalla oli ulkopoliittisia narratiiveja.⁸² Yhdeksäs konsultaatio liittyi koronavirukseen ja toimiin sen hillitsemistä vastaan. Valitettavasti järjestyksessään 10. ja 13. kansallisten konsultaatioiden data ei ole julkaistu avoimesti tai en onnistunut niitä ainakaan löytämään. 13. kansallinen konsultaatio liittyi aihepiiriltään vihreään energiaan ja Unkarin mahdollisuuksiin sen tuottamisessa.⁸³ 11. konsultaatio keskittyi lukuisiin aihepiireihin koronapandemiasta perhepolitiikkaan ja laajempaan globaaliin taloudelliseen tilanteeseen.⁸⁴ 12. konsultaatio käsitteli erityisesti Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan ja EU:n toimiin siihen liittyen.⁸⁵ Samaa linjaa jatkaen toistaiseksi uusin julkisuuteen tuotu kansallinen konsultaatio, eli 14. konsultaatio käsitteli maailmantaloutta liittyen kauppasotaan ja talouspakotteisiin.⁸⁶

Konsultaatiot sisältävät viestejä ja kysymyksiä laajasti eri aihepiireihin liittyen, mutta koska tutkimukseni keskittyy erityisesti Unkarin ulkopoliitiikkaan sekä EU-suhteisiin, jaan kysymykset muutamaaan pääkategoriaan, jotka ovat: 1) Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainaan liittyvät konsultaatiot ja näkökulmat Venäjä- ja EU-suhteisiin, 2) suhtautuminen EU:n sisäpolitiikkaan, 3) suhtautuminen globaaleihin ilmiöihin ja yleiseen maailmanjärjestykseen (tarkoitin maailmanjärjestyksellä erityisesti Yhdysvaltojen ja länsimaiden keskeisyyttä ja sitä haastavia voimia, kuten Kiinan aseman kasvamista). Suljen tarkastelun ulkopuolelle kansalliset konsultaatiot, jotka pidettiin ennen vuoden 2015 konsultaatiota *Maahanmuutosta ja terrorismista*, sillä sitä edeltäneet konsultaatiot liittyivät lähinnä Unkarin sisäpoliittisiin asioihin.⁸⁷ Kansalliset konsultaatiot ovat näkyvillä Fideszin kanslian *About Hungary* verkkosivustolla, joka on englanninkielinen. Sivuston tarkoitus on täten olla saavutettavissa ja ymmärrettävissä myös ulkomaiselle yleisölle ja selkeyden vuoksi esitellessäni

⁸² Kovács, Hungary's latest national consultation launched on Monday. Here's a look back at earlier consultations. *About Hungary* 16.6.2020.

⁸³ Hungarians can fill out National Consultation survey on green energy until April 15. *About Hungary* 10.4.2024.

⁸⁴ Kovács, Here's the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021.

⁸⁵ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

⁸⁶ Kovács, Here are the questions for the upcoming national consultation on economic policy. *About Hungary* 28.10.2024.

⁸⁷ Ákos, Németh, Hieman konsultaatiohistoriaa (Käännös). *Szabad Europa* 29.11.2023.

konsultaatioiden viestejä, pidän ne englanninkielisenä. Kyseiseltä sivustolta en löytänyt viidennettä ja kuudennetta kansallista konsultaatiota, minkä vuoksi käytän niiden lähteenä toisen käden lähteitä, jotka ovat käsitelleet niiden sisältöjä omilla nettisivustoillaan. Nämä sivut ovat Friedrich Naumann Foundation For Freedom sekä The Orange Files -nettisivusto, jota ylläpitää Unkarin illiberaalia kehitystä dokumentoinut freelancer Sean Lambert. Huomionarvoista on, että juuri viides konsultaatio, joka liittyi ulkopoliittikkaan erosi aiemmista konsultaatioista sen toteutuksessa. Kun aiemmat konsultaatiot olivat vain fyysisiä ja eivät julkisesti tarkasteltavissa, viidennes konsultaatio julkaistiin Englannin kielellä ja Fideszin kanslian sivulle. On siis selkeää, että muutos ulkopoliittisten aiheiden tarkasteluun oli tarkoitettu myös ulkomaiselle yleisölle.

3.1 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja näkökulmat Venäjä- ja EU-suhteisiin

Unkari on Fideszin johdolla 2020-luvulla tullut maailmanpolitiikassa vahvasti esille erityisesti Venäjän ja Ukrainan sodan kautta, jonka aikana Unkari on ottanut selkeästi länsimaista irtautuneen aseman ja on jopa suhteellisen avoimesti tukenut Venäjän puolta. Tämänhetkiseen konfliktiin liittyy myös taloudellisia аспекteja, kuten kaasulinjat ja ukrainalaisen viljan kuljetus maailmalla, jossa EU:n ja Unkarin linjauksissa on selkeitä eroja. Tämän vuoksi aloitan kansallisten konsultaatioiden käsittelyn juuri tähän konfliktiin liittyen. Venäjän ja Ukrainan sotaan liittyvät kysymykset ovat vahvasti esillä loppuvuonna 2023 julkaistussa 12. kansallisessa konsultaatiossa. Vuoden 2023 maaliskuussa antamassaan puheessaan, Viktor Orbán argumentoi, ettei Unkarin intresseissä ole liittyä sotaan millään tavalla vedoten historiaan, jossa Unkari on aina joutunut kärsivien puolelle sodassa kuin sodassa.⁸⁸ Historiaa tuntevana voi todeta kyseisen lausunnon pitävän paikkansa, Unkari on kärsinyt merkittävästi erityisesti viime vuosisadan sodissa. Toisaalta huomionarvoista on, että erityisesti toisessa maailmansodassa Unkari luotsasi itsensä kohti sotaa päätöksillään ja toisaalta Venäjän ja Ukrainan sodassa Unkari ei ole ottanut sellaista neutraalia asemaa, jollaista Orbánin puheessa pyrittiin esittämään.

Ensimmäinen sotaa käsittelevä kysymys ottaa Fideszin ulkopoliittikkaa tukevan aseman ja muotoilee kysymyksen hyvin puolueellisesti:

⁸⁸ Speech by Prime Minister Viktor Orbán on the 174th anniversary of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848-49. *Website of the Hungarian Government* 15.3.2023.

6. Brussels would send more weapons to Ukraine

From the outset, Brussels has taken a pro-war stance and has called for arms supplies. Accordingly, it has already spent more than 5€ billion on developing the Ukrainian army. Its latest proposal is to provide a further €20 billion to arm Ukraine.⁸⁹

Annetut vaihtoehdot tähän kysymykseen ovat:

What is needed is a ceasefire and peace, not arms supplies.

More weapons bought with EU money must be sent to the battlefields.⁹⁰

Tällä johdatuksella ja kysymyksenasettelulla vastaajat jaotellaan sotahimoisiksi rahantuhlaajiksi tai toisaalta rauhaa ajaviksi diplomaateiksi. Juuri tämän asetelman Fidesz on ottanut ulkopoliitikassaan perustellessaan haluamattomuuttaan tukea Ukrainaa solidaarisuudessa EU:n kanssa ja toisaalta, miten se on oikeuttanut venäjämielisyyttään sodan suhteen.⁹¹ Samat argumentit ovat esillä myös Viktor Orbánin uusimmissa puheissa. Hän viittasi Venäjän ja Ukrainan sotaan ”Brysselin sotana” perustellessaan Venäjän vastaisten pakotteiden poistamisen olennaisuutta. *Nepszava*-lehden kirjoittaja osoitti kuitenkin, että myös Unkari äänesti uusimpien pakotteiden puolesta.⁹²

Nämä argumentit eivät ole varsinaisesti edes Fideszin omia, vaan enemmänkin jatkumoa Kremlin propagandasta, jossa juuri Ukraina on esitetty haluttomana rauhaan sen kieltäytyessä Venäjän karuista rauhanehdoista. Historiaa tarkastelemalla tämän argumentin pohja hajoaa laillisesti sekä moraalisesti. Vuonna 1994 Unkarissa solmittu Budapestin sopimus määrätti, että Ukraina sai takuun maansa suvereniteetista antamalla Neuvostoliiton aikaiset ydinaseet takaisin Venäjälle. Suurvalloista sopimuksen solmivat Yhdysvallat, Yhdistynyt Kuningaskunta sekä Venäjä.⁹³ Venäjän aloittama Ukrainan sota on siis sekä yleisesti kansainvälisen lain vastainen että rikkoo suoraan sen solmimaa Budapestin sopimusta sekä osoittaa Kremlin sopimusten olevan epäluotettavia. Tämä rikkoo Kremlin ja jatkumona Fideszin propagandan pohjan Venäjän ja Ukrainan sotaan liittyen. Tämä kuvaa hyvin, miten

⁸⁹ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

⁹⁰ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

⁹¹ Kovács, PM Orbán: ”Hungary will chart its own path to prosperity and peace” *About Hungary* 21.12.2024.

⁹² ”Muutoksen aika on tullut!” – Viktor Orbán kritisoi jyrkästi Euroopan unionia ja EU:n Venäjän vastaisia pakotteita. *Nepszava* 22.1.2025.

⁹³ Memorandum on security assurances in connection with Ukraine’s accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *United Nations Treaty Collection* 5.12.1994.

Fidesz käyttää historiaa politiikassaan omien tavoitteidensa ajamisessa, mutta on myös valmis unohtamaan sieltä löytyvät epämiellyttävät ja Fideszin argumentteja haastavat faktat.

Samassa konsultaatiossa seuraava kysymys käsittelee taloudellista tukea Ukrainalle, mitä taustoitetaan mainitsemalla Unkarin tukeneen jo miljardeilla forinteilla⁹⁴ Ukrainasta tulleita pakolaisia ja maininnalla, ettei Unkari ole vielä saanut EU:n sille lupaamaa tukipakettiaan. Tarkempaa referenssiä sopimukseen ja kyseisen tukipaketin sisältöön ei mainita. Kysymys ja vastausvaihtoehdot ovat:

7. Brussels wants more money to support Ukraine

The European Commission wants an extra €50 billion to support Ukraine. Since this amount is not available in the current EU budget, they want to squeeze extra funds from the Member States. They are asking Hungary for an additional contribution, while our country still has not received the long-awaited EU money it is entitled to under treaty agreements. Hungary has already spent billions of forints helping refugees coming in from Ukraine:

Let's not pay more to support Ukraine until we've received the money that's due to us.

Let's accept the request from Brussels, even if the money due to us is not provided.⁹⁵

Kuten johdannossani mainitsin, konsultaatioiden kysymykset on muotoiltu usein siten, että Fideszin linjausta vastustavat mielipiteet kuvataan kansallista intressiä vastustavana ja epärationaalisenä. Tässä asettelussa kyseinen huomio on selkeästi havaittavissa. Jälleen lähihistoriaa tarkastellen on myös selkeää, ettei Fidesz koe solidaarisuutta EU:ta kohtaan eikä huomioi EU:n itäekspansion kautta tulleita suuria taloudellisia tukia, joita Unkarikin vastaanotti.⁹⁶ Nyt kun tilanne on toisinpäin, Fidesz ei ole halukas puoltamaan uusia tukia, ainakaan ellei myös Unkari saa haluamaansa.

Samana konsultaation seuraava kysymys käsittelee mahdollista Ukrainan EU-jäsenyyttä. Kysymys muotoilee jäsenyyden ongelmalliseksi erityisesti toistaiseksi jatkuvan sotatilan vuoksi, mutta myös taloudellisiin syihin perustuen:

8. Brussels wants to accept Ukraine as a Member State of the European Union.

There are growing voices calling for Ukraine to become a full member of the EU, even though it is a country at war. Ukraine's admission would result in fundamental

⁹⁴ Unkarin rahayksikkö

⁹⁵ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

⁹⁶ Medve-Bálint, Bohle 2016, 17.

upheaval to the EU's current funding systems. Under the current rules, as a full member Ukraine would receive a significant share of EU funds.

Vastaukset kysymykseen ovat:

The conditions for Ukraine's full membership are not yet in place.

Ukraine's full membership must be supported.⁹⁷

Tämä nostaa esille mahdollisuuden vertailuille Unkarin oman ja mahdollisen Ukrainan EU-liittymisprosessin välille. On selkeää, että erityisesti taloudellisesti Unkari hyötyi merkittävästi EU:n vuoden 2004 itäekspansioista ja nyt Fideszin vastustus mahdolliselle Ukrainan jäsenyydelle vaikuttaisi kyseenalaiselta. On kuitenkin huomioitava, että 1990-luvun lopun väittelyissä mahdollisesta Unkarin EU:n jäsenyydestä silloinen Fideszin kokoonpano oli hyvin myönteinen EU-jäsenyyteen ideatasolla, mutta se korosti Unkarin olevan alivarautunut siihen ja olisi täten heikossa asemassa EU:n politiikassa.⁹⁸ Täten voisi perustella Unkarin vain objektiivisesti puoltavan EU-jäsenyyteen liittyviä vaatimuksia. Lähiaikojen puheissa on kuitenkin selvää, että kyse on enemmänkin ulkopoliittisista erimielisyyksistä. Esimerkiksi Ukrainan päätös olla jatkamatta venäläisen kaasun kuljettamista Slovakiaan johti Viktor Orbánin ja Robert Ficon toteamukseen Ukrainan jäsenyyden vastustamisesta.⁹⁹

Taloudellinen linja nostetaan esille kysymyksessä ukrainalaisen viljan tuomisesta Eurooppaan. Kuten aiemmassa käsittelyluvussa mainitsin, Fidesz on julkisessa diskurssissa puoltanut unkarilaisten maanviljelijöiden asemaa, vaikkakin se on samanaikaisesti omalla politiikallaan huonontanut sitä.¹⁰⁰ Tässä konsultaatioviestissä ei nosteta kuitenkaan pelkästään taloudellista näkökulmaa esille, vaan myös syytetään ukrainalaisen viljan olevan geneettisesti muokattua:

9. Brussels wants to allow in genetically modified Ukrainian grain.

After the war broke out, Brussels opened the borders to Ukrainian grain shipments. This measure was supposed to allow supplies to reach poorer regions of the world. But instead, much of the genetically modified Ukrainian grain flooded the markets of Eastern European countries, causing extreme difficulties for producers in this region.

⁹⁷ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

⁹⁸ Navracsics 1997, 15.

⁹⁹ Gál, "Bratislava ja Budapest eivät tanssi kuten Kiova viheltää, maailmanpolitiikan realiteetit ovat muuttuneet Donald Trumpin virkaanastumisen myötä". *Nepszava* 22.1.2025.

¹⁰⁰ Kovács, PM Orbán: "Hungary will chart its own path to prosperity and peace" *About Hungary* 21.12.2024; Bori, Gonda 2022, 1.

Hungary has banned the import of Ukrainian grain, but Brussels still wants us to let in genetically modified Ukrainian grain.

Vastausvaihtoehdot kysymykseen ovat:

We must stand up for Hungarian farmers in every possible way and ensure that Hungarian agriculture is GMO-free.

We must open our market to genetically modified Ukrainian grain.¹⁰¹

Kyseinen konsultaatio sisältää merkittävästi sekä vakavia väitteitä ilman todisteita, että yleistä propagandanomaista kirjoittamista. Syytöstä ukrainalaisen viljan geneettisestä muokkaamisesta ei ole tuettu todisteilla tai viitteillä. Kyseistä väitettä voisi tukea sillä, että Ukraina ei ole Euroopan Unionin jäsen ja täten EU:n tarkkojen tuotantolakien alainen, kuten Unkari. Jos Fidesz vetoaa viestissään tähän argumenttiin, se joutuu myös myöntämään EU:n lainsäädännön meriitit, vaikkei tätä konsultaation viestissä mainitakaan. Olennaista tässä yhteydessä olisi myös mainita Venäjän ja Ukrainan sodan aikana tapahtunut ukrainalaisen viljan vientikriisi, jossa Venäjän estäessä Ukrainan viljakuljetukset erityisesti globaalien etelän maissa syntyi riski nälänhädästä, jota Venäjä käytti hyödykseen kiristämällä itselleen hyödyllisiä ehtoja viljakuljetusten sallimisesta.¹⁰²

Aihepiiri on myös mielenkiintoinen, koska Ukraina on historiallisesti tunnettu ”Euroopan leipälaatikkona” sen merkittävän viljatuotannon vuoksi. Fideszin vastustus Ukrainan markettien tuomisesta osaksi EU:ta voi johtua ainakin osittain siitä, että Unkari on viimeisen vuosikymmenen ajan suunnannut talouden kehitystään Kiinaa kohden. Unkari osana EU:ta joutuu kuitenkin toimimaan EU:n yleisten talouslinjausten mukaisesti.¹⁰³ Ukrainan vahvuus maataloustuotteiden saralla johtaisi todennäköisesti EU:n kauppapolitiikassa merkittävään muutokseen, joka ei mahdollisesti seuraisi Fideszin tavoittelemaa kauppapolitiikan suuntaa.¹⁰⁴ Unkarin talous on vahvasti integroitunut EU:n talousverkostoon, jossa Unkarista on tullut merkittävä vientitalous. Unkarin vienti perustuu erityisesti teknologiaan ja teollisuuteen ja suurin osa tuonnista on EU:n sisäistä.¹⁰⁵ Tämän pohjalta argumentoisin, ettei Fideszin vastustus Ukrainan maataloustuotannon avaamisesta EU:n markkinoille perustu huoleen

¹⁰¹ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

¹⁰² Ukrainian grain exports explained. *European Council* 31.1.2025.

¹⁰³ Éltető, Völgyi 2013, 6.

¹⁰⁴ Matura 2017, 138–139.

¹⁰⁵ Dieringer 2017, 243.

Unkarin omaa taloudellista asemaa kohtaan, vaan ulkopoliittiseen linjaukseen, jossa se tukee kasvavia kauppasuhteitaan Kiinaa kohtaan sekä myötäilee Venäjän hallinnon ulkopoliitiikkaa.

Venäjän ja Ukrainan sotaa käsittelevät konsultaatiokysymykset jatkavat samaa linjaa, mitä Fidesz ja Viktor Orbán ovat julkisessa diskurssissa argumentoineet. Tässä narratiivissa sodan aloittaminen Venäjän toimesta on pyritty unohtamaan, kuten myös lait ja sopimukset, jotka osoittavat sodan olevan täysin laiton toimi Venäjän osalta. Huomio kiinnitetään myös konsultaatioissa vain siihen, että sota tulisi lopettaa ehdolla millä hyvänsä ja Ukraina yritetään mustamaalata syylliseksi sodan jatkumiseen. Historian käytön osalta konsultaatioiden myötä on selkeää, ettei Fidesz kannaa kaunaa Venäjää kohtaan 1900-luvun tapahtumista ja on valmis unohtamaan historialliset vääryydet, jos ne eivät palvele Fideszin poliittista suuntausta. Toisaalta Fideszin suuri kannatus Unkarissa nostaa esille kysymyksen siitä, onko suuri osa Unkarin kansasta myös samaa mieltä.

3.2 Suhtautuminen EU:n sisäpolitiikkaan

Puhuttaessa EU:n ja Unkarin suhteista liittyen EU:n sisäpolitiikkaan otan tarkasteluun konsultaatiot, jotka liittyvät esimerkiksi EU:n asetuksiin ja direktiiveihin, joiden käyttöönottoa ja sisältöä Fidesz vastustaa. Kahdeksannen konsultaation kysymyksenasettelu on avoimempi, mutta idealtaan samanlainen kuin aiemmin käsittelemäni konsultaatiot:

1. Demographic decline is a significant problem in Europe and Hungary. According to Brussels bureaucrats, demographic decline should be resolved through the resettlement of immigrants. This is why Brussels promotes a permanent resettlement mechanism and a European immigration agency to manage continuous migration. We, however, believe that instead of immigration we need to increase support for families bringing up children and to promote child rearing.

Do you agree that demographic decline should not be resolved through immigration but through more robust support for families?¹⁰⁶

Kahdeksas konsultaatio on vuodelta 2018, jolloin Euroopassa maahanmuuttokeskustelut olivat yleisesti hyvin aktiivisia. Fidesz osana Visegrad-valtioiden linjaa vastusti massamaahanmuuttoa sekä korosti ydinperheen vahvistamista Unkarissa vaihtoehtona

¹⁰⁶ Here's the English version of Hungary's national consultation on the protection of the family. *About Hungary* 13.11.2018.

maahanmuuton lisäämiselle.¹⁰⁷ Maahanmuuton lisäämisen vastustamisen lisäksi kysymyksessä pyritään herättelemään vastaajien euroskeptisyyttä, jossa EU:n maahanmuuttopolitiikka näytetään etäisenä ja ulkoisena uhkana, jolle ehdotetaan vakaampaa sisäpoliittista korjausehdotusta. Euroskeptisyys onkin usein liitetty juuri maahanmuuton vastustamiseen ja se perustuu usein psykologisille ilmiöille, kuten käsitykselle halusta palata menneeseen tai välttää joutumasta globalisaation uhriksi.¹⁰⁸ Euroskeptisyyden ollessa Fideszin keskeisiä poliittisia näkemyksiä, kysymys on selkeästi muotoiltu tukemaan sen omaa politiikkaa ja perustuen puolueen äänestäjien ajattelumaailmaan.

Viides kansallinen konsultaatio oli erilainen luonteeltaan, sillä sen sisältö oli jo huomattavasti propagandamaisempaa kuin aiemmat 2010-luvun alkupuolella julkaistut sisäpolitiikkaan keskittyvät konsultaatiot. Sen lisäksi se oli ensimmäinen, joka suoranaisesti käsitteli ulkopoliittisia aiheita ja oli syyttävämpi sisällöltään. Kyseinen konsultaatio ei ole saavutettavissa Fideszin kanslian sivustolla ja se lähetettiin fyysisten lomakkeiden lisäksi sähköpostin kautta. *Friedrich Naumann Foundation For Freedom* on kuitenkin säilyttänyt sen sisältämiä kysymyksiä, jotka käsittelen seuraavaksi:

Do you think Hungary will be a target of a terror attack next year?

How important do you think are the advances of global terrorism (ISIS and recent attacks in France) in your life? (Yes/No)

It is established fact now that illegal immigrants targeting Hungary are encouraged to commit illegal activities not only by human traffickers, but also by certain international organisations. What do you think Hungary should do?

A – Activities that aid illegal immigrations – such as human trafficking and popularizing immigration – must be punished

B – Let us accept that there are international organisations that can encourage to flout Hungarian laws without consequences¹⁰⁹

Sisällöltään viidennen konsultaation kysymykset ovat selkeästi provokaatioon pyrkiviä ja niitä voisi kuvailla naiivin populistiseksi luonteeltaan. Viestien sisällön vuoksi onkin nähtävissä, miksi kansallisia konsultaatioita ei aluksi pidetty tarpeeksi relevanttina tutkimusaiheena, jotta niitä olisi käsitelty laajemmin. Kyseiset viestit tukevat Fideszin ja muiden Visegrad-valtioiden maahanmuuttolinjausta vuosien 2015–2016 aikana, jolloin

¹⁰⁷ Nyssönen 2024, 69–70.

¹⁰⁸ Bíró-Nagy, Szászi 2024, 2

¹⁰⁹ “National Consultation” Campaign in Hungary. *Friedrich Naumann Foundation For Freedom* 23.11.2017.

kyseiset valtiot vastustivat EU:n yleistä turvapaikanhakijamyönteistä linjaa. Konsultaatiossa *Pysäytetään Brysseli* maahanmuuttoon liittyvät kysymykset olivat myös vahvasti esillä ja yleinen narratiivi oli hyvin samantyyppinen:

2. Terrorist attacks have followed one after another in Europe over the recent period. In spite of this, Brussels wants to force Hungary to receive illegal immigrants.

What do you think Hungary should do?

- a. In the interest of the security of the Hungarian people, illegal immigrants should be placed under supervision until the authorities can make a decision regarding their cases.
- b. We should permit illegal immigrants to move freely in Hungary.¹¹⁰

Vuonna 2020 julkaistussa yhdeksännessä konsultaatiossa käsitellään myös maahanmuuttoon liittyviä aiheita, vaikkakin keskeisenä näkökulmana olivatkin covid-19-pandemiaan liittyvät kysymykset. Samassa kysymyksessä nostetaan myös esille Fideszin politiikassa jatkuvasti esille nostettu yhdysvaltalaisijoittaja George Soros. Käsittelen Fideszin ja Soroksen suhdetta sekä koronapandemiaan liittyviä kysymyksiä myöhemmin ulkopolitiikkaan liittyvissä konsultaatioissa, joissa ne ovat enemmän esillä:

12. According to a European Court of Justice ruling, it is illegal to have immigrants wait in the transit zone on the Hungarian border. The decision found that migrants should be allowed entry into our country during the epidemic. This ruling coincides with George Soros's old plan on migration, which proposed that one million immigrants must be allowed entry annually and at any cost.

Do you agree that the government should continue to stand up against immigration and maintain strict protection of Hungary's borders?

Yes No¹¹¹

Koronapandemian hillitsemisen lisäksi Fidesz pyrki käyttämään sitä syynä jatkumolle sen aiemmalle tiukalle maahanmuuttolinjalle sekä globalismin vastaiselle politiikalle, jonka syntipukiksi erityisesti George Soros päätyi. Tässä on myös nähtävissä konkreettinen ilmentymä Katalin Miklóssyn huomiosta siitä, että Unkarissa Fideszin propagandan pääargumentit ovat jo pääasiassa hyväksytyjä ja niitä voidaan pitää tukena uudemmille väitteille.¹¹² Tähän mennessä sisäpolitiikkaan liittyvät kysymykset ovat olleet lakipohjaisiin väitteisiin ja Fideszin politiikalle ymmärrystä hakeviin argumentteihin perustuvia, mutta

¹¹⁰ The "Let's Stop Brussels!" National Consultation. *The Orange Files*.

¹¹¹ Here's the latest national consultation questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020.

¹¹² Miklóssy 2024, 93.

yhdeksännessä konsultaatiossa on myös aggressiivisempaa sävyä sisältäviä viestejä, joissa on nähtävissä esimerkkejä aiemmasta teoriakappaleessani tekemistäni huomioista reaali-politiikasta Fideszin ajavana taustavoimana:

13. Brussels is preparing an offensive against the immigration-related regulations of the Hungarian constitution. They want to force us to amend the Fundamental Law's articles that prevent migration.

Do you agree that the Hungarian government must insist on its anti-immigration rules even at the price of an open conflict with Brussels.

Yes No¹¹³

Kyseinen kysymys erityisesti sen sanavalintojen ja kysymyksenasettelun kautta osoittaa selkeästi Fideszin propagandan keskeisiä argumentteja ja sen olevan sisällöltään Joonas Pörstin mainitsemissa propagandan eri tasojen erottelussa suostuttelun sekä täyden propagandan välillä.¹¹⁴ Huomioitavaa on esimerkiksi se, että konsultaatiossa puhutaan Unkarin perustuslaista, jolla luodaan legitimiuden kuvaa tämänhetkiselle politiikalle. EU:n politiikkaa kuvaillaan jälleen vain Brysselin politiikaksi, jonka avulla luodaan kuva poliittisesta hyökkäyksestä Unkarin oikeuksia kohtaan. Tässä kohtaa on olennaista huomioida, että Fideszillä on Unkarin hallituksessa superenemmistö, jonka avulla se voi muuttaa perustuslakia. Sen lisäksi EU:n jäsenvaltiot sitoutuvat jäsenyydessään siihen, että EU:n asetukset ja direktiivit ylittävät kansallisen lainsäädännön. Fidesz voisi halutessaan siis erota EU:sta, mutta kyseisessä konsultaatioviestissä aseteltu on luotu propagandamaisesti niin, että Fidesz puolustaisi Unkarin oikeuksia ulkoista hyökkäystä vastaan. Historiallisesti jonkinlaista jatkumoa on nähtävissä tässä kohtaa 1990-lukuun, jolloin Fidesz oli Euroopan Unioniin liittymisen puolella, mutta huolissaan Unkarin kilpailukyvyistä ja itsemääräämisestä EU:n sisäpolitiikassa.¹¹⁵ Maahanmuuttoon liittyvä keskustelu Unkarin ja Euroopan Unionin välillä on edelleen jatkuva ilmiö ja se nostetaan esille vielä tuoreimmassakin 14. kansallisessa konsultaatiossa lyhyesti:

11.Rejection of migration penalties

The European Court of Justice has ruled that Hungary must pay a daily fine of €1 million because it has not opened its borders to migrants.

¹¹³ Here's the latest national consultation questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020.

¹¹⁴ Pörsti 2017, 121–122.

¹¹⁵ Navracsics 1997, 16.

In contrast, the government believes that instead of penalizing Hungary, Brussels should accept that Hungary will not participate in the central migration policy, meaning mandatory acceptance and distribution of migrants.

What do you think about this?

A: The penalty is outrageous, and Hungary has the right to opt out of migrant acceptance and distribution.

B: Hungary must also accept Brussels' migration policy.¹¹⁶

Kyseisissä konsultaatioissa ja niiden saateviestissä ilmenee Fideszin reaali politiikkaan nojaava ulkopoliittika, jossa se ei salli ulkoisten tahojen päättää sen sisäpolitiikasta. Sanavalinnat ”hyökkäyksestä” Unkaria kohtaan on selkeä osoitus juuri tästä asenteesta. Katalin Miklóssy onkin huomoinut, että Unkari ihailee erityisesti Venäjää, Kiinaa ja Turkia, eikä hyväksy kansainvälistä kritiikkiä, mistä onkin tehty itsemääräämiskysymys. Kansainvälisellä kentällä toimintamahdollisuudet nähdään sisäpolitiikan vahvistamisena ja EU:ssa Unkari harjoittaa kiristämispoliittika.¹¹⁷ Fidesz ei siis sulje pois itselleen positiivista diplomatiia ja keskinäisriippuvaisuuksia, mutta niiden haitatessa Unkarin itsemääräämisoikeutta Fidesz on valmis asettumaan niitä vastaan. Vaikka 12. konsultaatioissa maahanmuutto ei ollut aihepiirinä merkittävästi esillä, se kuitenkin mainittiin yhdessä kysymyksessä:

4. Brussels wants to create migrant ghettos in Hungary too.

Instead of us deciding for ourselves, Brussels wants to determine who we live with and who we allow into our country. They want to oblige us to let migrants into the country before their asylum applications have even been fully processed. This would create migrant ghettos in Hungary too.

WHAT DO YOU THINK

We must not allow migrant ghettos to be created in our country.

Brussels' migration plans must be accepted.¹¹⁸

Kyseinen konsultaatioviesti ja aihe eivät varsinaisesti eroa aiemmin käsitellyistä aiheista, mutta huomionarvoista on sananvalinta ”This would create migrant ghettos in Hungary too”. Kyseinen lause implikoi ja syyttää EU:ta sen maahanmuuttopolitiikasta ja esimerkiksi

¹¹⁶ Kovács, Here are the questions for the upcoming national consultation on economic policy. *About Hungary* 28.10.2024.

¹¹⁷ Miklóssy 2024, 178–179.

¹¹⁸ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

ghettoutumisesta. Kyseinen konsultaatio onkin julkaistu vuonna 2023 eli myöhemmin kuin suurin osa aiemmista maahanmuuttoon liittyvistä konsultaatioista. Fidesz onkin julkisissa lausunnoissaan nostanut esille EU:n maahanmuuttopolitiikan negatiivisia puolia. Tämä näkyi esimerkiksi joulukuussa 2024 Magdeburgin terrori-iskussa, jonka jälkeen Viktor Orbán kommentoi tilannetta lähinnä osoittaen sen ongelmaksi muissa maissa ja vanhoen, ettei Unkarissa tapahtuisi samanlaista.¹¹⁹ Tutkimuksissa onkin nostettu esille, että juuri vuoden 2015 EU:n maahanmuuttokriisi olisi ollut kulminaatiokohta Visegrad-ryhmän valtioille EU-integraation näkökulmasta, kun EU:n politiikka ajautui konfliktiin kyseisten valtioiden kansallisen identiteetin kanssa ja aiheutti näin välirikon. Samalla Visegrad valtioissa konsensus maahanmuuton ja EU:n vaikutusvallan vastustamisesta yhdisti kyseisten valtioiden poliittisia toimijoita.¹²⁰ Visegrad-valtioiden yhtenäisyys on taas kokenut ristiriitaisuuksia Venäjän ja Ukrainan sodan aikana, jossa Unkari ja Slovakia ovat suhtautuneet Ukrainan tukemiseen kriittisesti. Tšekin-tasavalta ja erityisesti Puola ovat puolestaan tukeneet Ukrainaa avoimesti. Tässä on jälleen nähtävissä, ettei Fidesz liittoudu valtioiden tai ryhmien kanssa ideologisesti, vaan on valmis toimimaan omia tavoitteitaan edistävien liikkeiden kanssa ja toisaalta irtautumaan niistä itselleen suotuisasti.

Esittelen seuraavaksi taloudellisia aihepiirejä käsitteleviä konsultaatioita, jotka on kohdennettu EU:n vaikutusvaltaa kohtaan liittyen taloudellisten ilmiöiden sääntelyyn. EU:n talouskontrolliin liittyviä kysymyksiä ilmeni kuudennessa konsultaatiossa *Pysäytetään Brysseli*. Kyseinen konsultaatio ei ole saatavilla Fideszin kanslian nettisivuilla, minkä vuoksi käytän lähteenä Unkarin illiberaalia kehitystä dokumentoineen freelancer Sean Lambertin verkkosivua, jossa kyseinen konsultaatio on taltioituna:

1. Brussels is preparing to make a dangerous move. It wants to force us to annul the utility-fee cuts.

What do you think Hungary should do?

- a. We should defend the utility-fee cuts. We should insist that Hungarians energy prices be determined in Hungary.
- b. We should accept the plan of Brussels and rely on large companies to determine utility-fee prices.

5. Job creation has been successful in Hungary over the past years because we took our own pathway. However, Brussels is attacking the job-creation measures.

¹¹⁹ Kovács, PM Orbán: "Hungary will chart its own path to prosperity and peace" *About Hungary* 21.12.2024;

¹²⁰ Braun 2020, 925–926; Morón, Madej, Csoba 2025, 13–14.

What do you think Hungary should do?

a. We Hungarians should continue to decide regarding the future of the Hungarian economy.

b. Let Brussels decide what should be done in the economy.

6. Hungary has committed itself to cut taxes. Brussels is now attacking our homeland because of this.

What do you think Hungary should do?

a. We should insist that we Hungarians are able to decide on tax cuts.

b. We should accept that Brussels dictate the magnitude of taxes.¹²¹

Yhdennessätoista konsultaatiossa käsitellään lyhyesti ilmastonmuutokseen ja siihen liittyvien verojen vaikutusta Unkarin talouteen:

8. Brussels wants to impose new taxes on us and make Hungarian families pay the costs of environmental pollution and climate change caused by multinational companies through higher utility bills.

WHAT DO YOU THINK?

Big multinationals should pay the price for their environmentally destructive activities.

Families must also pay the price of environmental pollution.¹²²

Talouteen liittyvät konsultaatiokysymykset eivät eroa luonteeltaan esimerkiksi maahanmuuttoaiheisiin tai muihin ulkopoliittisiin aiheisiin liittyvistä konsultaatioista. Kaikki ulkopuolinen vaikutus leimataan automaattisesti negatiiviseksi ja hyökkäykseksi Unkarin suvereniteettia kohtaan. Kahdeksas kysymys on muotoiltu normatiivisesti siten, että globaalit muutokset ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyen asetetaan vastakkain perhetalouden kanssa. Tämä on tuskin sattumanvaraista, sillä Fidesz on pohjannut sisäpoliittisia argumenttejaan erityisesti perhetalouksien aseman parantamiseen. Ottaen Fideszin äänestäjien keskuudessa suosituksen aiheen ja asettaen sen vastakkain ulkopuolisen globaalien painostuksen kanssa on selkeästi harkittu teko, millä on pyritty hakemaan legitiimiyttä ulkopoliittisten paineiden vastustamiseen.

Fideszin väittäessä konsultaatioiden olevan neutraaleja ja demokratiaa vahvistavia luonteeltaan vaikuttaa ironiselta, kun kysymyksiä vertailee konsultaation otsikkoon

¹²¹ The "Let's Stop Brussels!" National Consultation. *The Orange Files*.

¹²² Kovács, Here's the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021.

Pysäytetään Brysseli. Kahdennessatoista kansallisessa konsultaatiossa on muutama kysymys liittyen taloudellisiin aihepiireihin. Tämän lisäksi mielenkiintoista on, että kyseiset kysymykset kuuluvat ”kansallisen suvereniteetin suojeluun” liittyvään konsultaatioon:

1. Brussels wants to abolish the subsidies on household utility charges.

The European Commission wants to force us to abolish the subsidies for household utility charges. In their position paper, they say that we should “Wind down the emergency energy support measures in force.” They want to abolish a measure that reduces the energy bills of Hungarian families by an average of 181,000 forints per month.

WHAT DO YOU THINK?

The subsidies on household utility charges must be maintained.

There is no longer a need for price regulation in the energy market.

3. Brussels wants to abolish the interest rate cap.

In recent times, bank interest rates have risen sharply. The Government has therefore introduced an interest rate cap to protect families, protecting 300,000 families and nearly 30,000 businesses. In its so-called “country-specific recommendations,” Brussels has made it clear that it wants to abolish this measure.

WHAT DO YOU THINK?

The interest rate cap must be extended to 2024.

Brussels is right, and the measure must be phased out.

4. Brussels wants to abolish windfall taxes in Hungary.

The Government has imposed windfall taxes on large companies that have accumulated significant windfall profits during the pandemic and the wartime crisis. We expect these companies to take their share of the collective tax burden. But Brussels wants Hungary to abolish windfall taxes by the end of this year.

WHAT DO YOU THINK?

The windfall taxes must be maintained.

There is no longer any need to tax windfall profits.¹²³

Vaikka talouteen liittyvät konsultaatiokysymykset ovat ideatasolla samanlaisia verrattuna muita aihepiirejä käsitteleviin konsultaatioihin, ne ovat sananvalinnoiltaan vähemmän syyttäviä ja normatiivisia sekä yleisesti harvinaisempi aihepiiri, jos mukaan ei lasketa 2010-luvun alun sisäpoliittisia konsultaatioita, jotka liittyivät esimerkiksi eläkemaksuihin. Yleisenä

¹²³ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

teemana uudemmissa talouteen liittyvissä konsultaatioissa on jälleen suvereenisuuteen perustuva vaatimus, jossa Fidesz ei suostu ulkopuoliseen kontrolliin taloudellisissa asioissa. Tässä kohtaa on olennaista nostaa esille Unkarin taloudellinen kehityskulku ja sen tehokkuus. Tutkimuksissa on huomioitu, että Unkarin taloudellinen kehitys erityisesti liittyen resurssien hyödyntämisen tehokkuuteen innovaatiosektorilla on ollut heikkoa ja Unkarin EU-jäsenyyden myötä saadut resurssit eivät ole johtaneet suhteellisesti merkittävään talouskasvuun. Unkari onkin päinvastoin haaskannut merkittävät määrät EU:lta saamistaan resursseista.¹²⁴ Tämän pohjalta voi argumentoida, etteivät konsultaatioiden kommentit liittyen EU:n talouskontrollin vastustamiseen ole vahvalla pohjalla. Toisaalta EU:n talouskontrollin kritisoimisessa Fidesz voi hyödyntää lähihistorian tapahtumia argumenteissaan. Vuoden 2008 talouskriisi iski myös EU-valtioihin vahvasti, minkä seurauksena euroskeptismi vahvistui. Vuonna 2009 ainoa EU-valtio, jonka bruttokansantalous pysyi nousujohteisena, oli Puola.¹²⁵ Fidesz käyttää aktiivisesti historiaa omissa narratiiveissaan, mikä näkyy konsultaatioiden sisällössä ja tässä tapauksessa selkeä yhteys euroskeptisismiin ja EU:n talouskontrollin kritisoimisessa on nähtävissä.

Konsultaatioviestien pohjalta voi argumentoida, ettei Fidesz koe minkäänlaista solidaarisuutta Euroopan Unionin kanssa siitä huolimatta, että EU-jäsenyys on tuonut Unkarille merkittäviä taloudellisia etuuksia sekä verkostoitumismahdollisuuksia. EU:n päätösten ollessa konfliktissa Fideszin tavoitteiden kanssa Fidesz pyrkii vastustamaan niiden vaikutusta Unkarin politiikkaan. Konsultaatiot ovat tässä yhteydessä selkeä vaikuttamisen keino, joiden tarkoitus on hakea näennäisellä kansan tuella legitimiyyttä vastustaa EU:n federalistista valtaa.

3.3 Suhtautuminen globaaleihin ilmiöihin ja yleiseen maailmanjärjestykseen

Aihepiirinä globaalit ilmiöt ja yleinen maailmanjärjestys on hyvin laaja. Tutkimukseni rajauksen vuoksi keskityn konsultaatioiden analyysissä erityisesti kahteen aihepiiriin. Ensinnäkin keskityn Unkarin suhtautumiseen massamaahanmuuttoon ja erityisesti Fideszin keskeiseen kohteeseen George Sorokseen, joka on noussut käsitellyimmiksi Fideszin poliittisten narratiivien kohteeksi liittyen maailmanpolitiikkaan ja sitä ajaviin voimiin. Vaikka käsittelin EU:n maahanmuuttopolitiikkaan liittyviä konsultaatioita edellisessä luvussa,

¹²⁴ Szalavetz 2014, 43–45, 52–54.

¹²⁵ Konopczak, Marczewski 2012, 2.

kontrastina tässä kappaleessa on konsultaatioiden kysymyksenasettelu, jossa EU ei ole keskeisin toimija, vaan taustalla on jokin laajempi globaali ilmiö tai toimija. Toisena aihepiirinä tarkastelen terveystalitiikkaa. Tarkoitan tällä erityisesti tapoja, joilla Fidesz ajaa perhe- ja terveystalitiikkaansa sekä miten se vertautuu ajankohtaisiin terveystalitiikoihin, erityisesti liittyen nykyaikaisiin tasa-arvoliiikkeiden ja konservatiivisten tahojen näkemysroihin. Käsittelen myös covid-19-pandemiaan liittyviä konsultaatioviestejä keskittyen erityisesti syihin, joita Fidesz antoi pandemian alkamiselle sekä miten sen pyrkimykset rajoittaa leviämistä suhteutuivat muuhun maailmaan verraten.

Kuudes konsultaatio *Pysäytetään Brysseli* pohjusti myöhempien konsultaatioiden narratiiveja liittyen ulkopuolisten tahojen väitettyihin kontrollointipyrkimyksiin Unkarin politiikassa. Kyseinen konsultaatio ei kuitenkaan vielä puhunut George Soroksesta tai muistakaan tahoista suoraan nimellä.

3. By today it has become apparent that, in addition to human traffickers, certain international organizations have encouraged illegal immigrants on their way to Hungary to engage in unlawful activity.

What do you think Hungary should do?

- a. Activities that assist illegal immigration—such as human trafficking and the popularization of illegal immigration—should be punished.
- b. We should accept that there exist certain international organizations that can encourage the circumvention of Hungarian laws without consequences.

4. More and more foreign-supported organizations are operating in Hungary with the objective of interfering in the internal affairs of our homeland in a non-transparent way. Their operations could endanger our independence.

What do you think Hungary should do?

- a. We should compel them to register themselves, disclosing the country or organization on behalf of which they are functioning and the objective of their operations.
- b. We should permit them to continue to conduct their risky activities without supervision.¹²⁶

Analysoidessa kansallisten konsultaatioiden kehitystä on nähtävissä muutoksia niiden vaikuttamistavoissa, sananvalinnoissa sekä aihepiireissä. Viides ja kuudes konsultaatio rakensivat pohjaa konsultaatioiden tavoille vaikuttaa, mutta olivat vielä avonaisia

¹²⁶ The “Let’s Stop Brussels!” National Consultation. *The Orange Files*.

syyttelyssään. Niiden sisältö on kuitenkin jo hyvin propagandamaista. Käytännössä ainoa rationaalinen vastaus on se, joka edustaa Fideszin linjausta, joka kyseisten konsultaatioiden aikaan oli jyrkkä vastustus EU:n maahanmuuttopolitiikkaa kohtaan. Kysymyksenasettelussa on havaittavissa myös politiikan ja talouden tutkijan Laszlo Lengleyn toteamus Unkarin ikään kuin soveltavan politiikassaan Ptolemaioksen maailmankatsomusta, jossa maailma kiertäisi Unkaria, kontrastina vuoden 1989 järjestelmämuutoksen jälkeisiin aikoihin, jolloin itsenäistynyt Unkari pyrki sovittautumaan muuhun maailmaan seuraten Kopernikuksen maailmankuvaa.¹²⁷

Seitsemäs konsultaatio oli luonteeltaan hyvin syyttävä ja ensimmäinen, joka keskittyi erityisesti globaalien ilmiöiden kommentointiin. Kyseinen konsultaatio julkaistiin vuonna 2015 Euroopan maahanmuuttokriisin yhteydessä ja se oli selkeästi suunnattu tukemaan Unkarin ottamaa linjaa. Itäisen Keski-Euroopan Visegrad-valtiot pyrkivät rajoittamaan maahanmuuttajien kulkua Balkanin kautta muualle Eurooppaan sulkemalla omat rajansa tulijoilta. Seitsemäs konsultaatio ei kuitenkaan keskity vain Euroopan maahanmuuttopolitiikan kommentointiin, vaan syyttää yhdysvaltalaisjoittaja George Sorosia sen taustavoimana olemisesta.

1. George Soros wants to convince Brussels to resettle at least one million immigrants from Africa and the Middle East annually on the territory of the European Union, including Hungary as well.

Soros has been working for many years to change Europe and European societies. He wants to achieve his goal with the resettlement of masses of people from different cultural backgrounds. When presenting his plan, he described it like this: “The EU has to accept at least a million asylum-seekers annually for the foreseeable future.” (Project Syndicate, September 26, 2015). The European Parliament supports a similar position. The public body has supported relocation programs and the establishment of immigration routs. (2015/2342. (INI))

Do you support this point of the Soros plan? YES NO¹²⁸

Vaikka Soros-suunnitelma nostettiin keskeiseksi aihepiiriksi, Fidesz ei aikanaan esittänyt varsinaisia todisteita Sorosin suunnitelman sisällöstä tai olemassaolosta.

Kysymyksenasettelussa on olennaista huomata, että Fideszin yleisin syntipukki Bryssel (vähättelevä nimi EU:n johtaelimille) on kyseisessä konsultaatiossa jätetty toissijaiseksi ja yksittäinen henkilö, eli George Soros nostettu keskeisimmäksi toimijaksi liikkeen takana.

¹²⁷ Nyssönen 2024, 87.

¹²⁸ Here’s the questionnaire that allows the people to have their say on the Soros Plan. *About Hungary* 29.9.2017.

Seitsemännen konsultaation aikana Yhdysvalloissa oli vielä vallassa Barack Obaman johtama demokraattihallitus. George Soros on syntyperäisesti unkarilainen, mutta statuksensa suursijoittajana hän saavutti Yhdysvalloissa. George Soroksen vastainen sentimentti on siis mahdollisesti osoitettu laajempaan kritiikkiin maailman vaikutusvaltaisimman valtion silloiselle johdolle, johon Fideszillä ja Viktor Orbánilla on merkittävästi huonommat suhteet kuin vastapuolen republikaanien kanssa, kuten aiemmin toin esille. Käsittelemäni New Right -suuntaus pätee myös tässä tapauksessa selittäjänä kyseiselle ilmiölle erityisesti sen globalisaation vastustamisen keskeisyyden kautta. Tätä ajatusta erityisesti ajoituksen kautta tukee myös tapahtumat vuonna 2014, jolloin Unkarin viranomaisilta oli kielletty pääsy Yhdysvaltoihin korruptioepäilyksien vuoksi.¹²⁹

2. George Soros, together with leaders in Brussels, also plan to have the member states of the EU, including Hungary, take down the border protection fences and open the borders for immigrants.

Well-guarded borders mean effective protection against illegal immigration. It is no coincidence that the dismantling of the border protection fences is an important goal of the Soros plan. This way, borders would open to illegal immigrants. The billionaire said that “our plan treats the protection of refugees as the objective and national borders as the obstacle” (Bloomberg Business, October 30, 2015). Certain leaders in Brussels also heavily criticized border defences. The commissioner for migration stated in June: it is not a good solution if member states of the EU erect fences on the outer borders.

Do you support this point of the Soros plan? YES NO¹³⁰

Konsultaation toisessa viestissä myös EU:n rooli nostetaan esille keskeisenä kohteena. Kysymyksenasettelua lukemalla rivien välistä ilmenee Fideszin ajattelumaailman yksi kulmakivistä. Populistipuolueille tyypillisesti globalisaatio nähdään skeptisessä valossa¹³¹ erityisesti ulkoisten poliittisten tahojen voiman kautta maiden sisäpolitiikassa. Tämä ajatus yhtyy myös aiemmin käsittelemäni reaalipolitiikan teeseihin, joissa esimerkiksi Fidesz mielellään käyttää globaaleja instituutioita niiden palvellessa valtion omia etuja, mutta suhtautuu kieltävästi kaikenlaiseen ulkopuoliseen voimapolitiikkaan valtion sisäpolitiikassa.

Visegrad valtioiden suhtautuminen vuoden 2015 maahanmuuttokriisiin muodosti sen jäsenvaltioista ryhmittymän Euroopan sisällä, joka edusti samaa suhtautumista turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien määrän vastustamisesta. Tämä aihe onkin

¹²⁹ Pleschová 2021, 43–44.

¹³⁰ Here’s the questionnaire that allows the people to have their say on the Soros Plan. *About Hungary* 29.9.2017.

¹³¹ Miklóssy 2024, 178.

suurimpia yhdistäviä tekijöitä Visegrad valtioiden välillä. Huomionarvoista on kuitenkin, ettei muissa Visegrad valtioissa ole ainakaan hallituksen toimesta esiintynyt Fideszin argumentteihin verrattavia syytteitä globaaleista salaliittoteorioista, kuten Soros-suunnitelmasta. Tutkimuksessa vuoden 2015 maahanmuuttokriisin asenteista huomioitiinkin, että vaikka Visegrad valtioiden välillä vallitsi solidaarisuutta kriisin taustasyihin ja hillitsemiseen liittyen, juuri Unkarissa hallitus pyrki tekemään julkista kampanjointia maahanmuuttajia vastaan, mikä laajensi turvapaikanhakijoiden vastaista sentimenttiä.¹³² Fidesz on osoittautunut taitavaksi median hyödyntäjäksi ja perustuen todisteisiin sen erityisestä pyrkimyksestä lisätä maahanmuuton vastaista ajattelua, on nähtävissä miksi George Soroksesta onkin tehty niin selkeä syntipukki. Ulkoinen paha tahtova poliittinen toimija on historiassakin jatkuvasti toistunut ilmiö monien valtioiden propagandassa.

Seitsemännen konsultaation kysymykset 3–5 käsittelevät aiemman kahden kysymyksen aihepiirejä hieman yksityiskohtaisemmin, mutta aihepiiri on sama. Rajauksen vuoksi sekä viestien avoimen saatavuuden vuoksi en ota niitä tässä kohtaa käsittelyyn turhan toiston vuoksi. Kuudes kysymys on puolestaan huomionarvoinen, sillä siinä käsitellään kulttuuriin liittyvää aihepiiriä asettamalla monikulttuurisuus ja paikalliset kulttuurit vastakkain.

6. The goal of the Soros plan is to diminish the importance of the language and culture of European countries in order to make the integration of illegal immigrants happen sooner.

George Soros writes in his book entitled “Open Society” that the “decline in those powers [of the sovereign state], ought to be a welcome development”. Soros has also spoken openly about not giving up the conviction that migration is benefiting Europe. He has called upon non-governmental organizations (NGOs) and companies to become sponsors of immigration. He also said the continent should finally take active steps to establish open societies. Even today, in some European countries and multinational companies, they voluntarily remove European and Christian symbols, so that they do not “hurt the sensibilities of the immigrants”.

Do you support this point of the Soros plan? YES NO¹³³

Konsultaatioiden referoima ”Soros-suunnitelma” on siis keräilty erinäisistä lähteistä, kuten puheista ja kirjoista. Kuudes kysymys kuvaa Fideszin tausta-ajatusta ja vastustusta Euroopan maahanmuuttokriisiin. Populistiseen doktriinin tukeutuen Fideszin toimia vastustavien tahojen ja kaukaisten globaalien voimien linkitys asettaa viitekehyksen globalismin vastaisille argumenteille. Tämä on rinnastettavissa myös aiempiin huomioihini reaali politiikan

¹³² Cichocki, Jabkowski 2019, 30.

¹³³ Here’s the questionnaire that allows the people to have their say on the Soros Plan. *About Hungary* 29.9.2017.

keskeisyydestä Fideszin politiikassa. Kysymyksenasettelu asettaa lukijan ja vastaajan asemaan, jossa hallituksen linjan kanssa eri mieltä oleminen vaikuttaa käytännössä maanpetturuudelta. Asetelma valtiollisen suvereniteetin ja sen haastavan globaalien tahon välillä tuodaan erityisen selkeästi esille seitsemännessä kysymyksessä:

7. It is part of the Soros plan to launch political attacks on countries objecting to immigration and impose strict penalties on them.

The biggest obstacles in the execution of the Soros plan are the governments that make a stand for national sovereignty and oppose illegal immigration. Soros cannot yet bring one million immigrants into Europe today because there are governments that object to this. The Hungarian government fulfills the Schengen Agreement when it protects the borders and builds a fence to impede the execution of the Soros plan. Soros and a number of decision-makers in Brussels assail our homeland for that reason. According to a proposal of the European Commission, member states that do not participate in the resettlement program would have to pay a 78 million HUF penalty for each migrant (2016/0133. (COD)). A Hungarian worker would have to labor for decades to earn such an amount.

Do you support this point of the Soros plan? YES NO¹³⁴

George Soros nostetaan esille myös vuoden 2020 yhdeksännessä konsultaatiossa liittyen koronapandemian hillitsemiseen. Kyseisessä kysymyksessä käsitellään koronapandemian taloudellisia vaikutuksia ja George Soroksen suunnitelmaa niihin liittyen:

10. George Soros has come up with a new plan to handle the economic crisis that will follow the coronavirus epidemic. In it, he proposes that EU member states take up gigantic loans (perpetual bonds), on which we would have to pay interest for generations to come, perpetually. According to experts, this would force nations into bonded labor.

Do you reject George Soros's plan, which would put our homeland in debt for an unforeseeably long time?

Yes No¹³⁵

Kyseinen viesti on muodostettu hyvin normatiivisesti. George Soroksen suunnitelma on muotoiltu katastrofaaliseksi ja vaihtoehtoihin johdatteleva kysymys on muotoiltu niin, että Soroksen suunnitelman kannattaminen olisi mielipuoalista. Kyseinen konsultaatioviesti viittaa George Soroksen lausuntoon, jossa hän spekuloi EU:n tarpeen ottaa käyttöön joukkovelkakirjoja, kuten oli käytäntönä esimerkiksi maailmansotien aikana.¹³⁶

¹³⁴ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

¹³⁵ Here's the latest national questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020.

¹³⁶ Guy, George Soros says EU may not survive coronavirus crisis. *Reuters* 22.5.2020.

Maahanmuuttopolitiikka ja George Soros ovat vahvasti esillä kymmenennessä kansallisessa konsultaatiossa. Esittelen seuraavaksi kaikki kyseisen konsultaation aihepiiriä käsittelevät viestit ja analysoin niiden sisältöä sen jälkeen:

10. After the epidemic, George Soros will attack Hungary again because Hungarians are against illegal migration. According to some, we should resist pressure from Sorors organizations, while others believe Hungary should give in to migration.

WHAT DO YOU THINK?

Hungary must resist the pressure from Soros organizations.

We must surrender in the migration debate.

11. Many believe that in times of epidemics, it poses a huge threat if everyone can freely enter Hungary. The possibility to impose restrictions in the event of new epidemic outbreaks should be maintained, and entering Hungary should only be possible with a medical visa from countries affected by epidemics. Others argue that the epidemic is over and free travel from all countries should be unrestricted.

WHAT DO YOU THINK?

Those wishing to enter Hungary from a country affected by an epidemic must have a medical visa.

The epidemic is over, and free travel from all countries should be granted without restrictions.

12. According to Brussels bureucrats and George Soros organizations, mass migration should be accelerated after the epidemic. Migrants arriving by sea must be compulsorily distributed among European countries. The Government of Hungary does not support any mandatory distribution. The government's position is that after the epidemic, migrants can only be admitted on a voluntary basis and distribution among EU countries should not be mandatory.

WHAT DO YOU THINK?

There is no need for mandatory distribution, migrants cannot be forced on any country.

We must meet Brussels' expectations and admit migrants to Hungary.

13. Some argue that for two years after the epidemic, a migrant STOP is needed. The borders should be completely closed to migrants because they could bring new virus mutations into Hungary. According to Brussels bureucrats, migrants arriving during the epidemic should not be refused entry.

WHAT DO YOU THINK?

A migrant STOP is needed in the first two years after the epidemic.

Migrants arriving during the epidemic must be admitted to Hungary.¹³⁷

Kymmenennessä kansallisessa konsultaatiossa koronapandemia on linkitetty vahvasti osaksi Fideszin agendaa EU:n maahanmuuttopolitiikkaa ja väitettyä Soros-suunnitelmaa kohtaan. Jos vielä 1990-luvulla Fidesz oli huolissaan Unkarin voimattomuudesta osana EU:n byrokratiaa,¹³⁸ on kontrasti nykyhetkeen merkittävä, kun Fidesz asettaa itsensä ikään kuin EU:n kautta säädettyä globaalia tyranniaa vastaan. Kansallisten konsultaatioiden keskittyminen George Soroksen kritisointiin ei ole Unkarin poliittisella kentällä vain konsultaatioihin rajattu ilmiö, vaan Fidesz-myönteinen Unkarin suurin sanomalehti *Magyar Nemzet* uutisoi merkittävästi juuri George Sorokseen liittyen. Tutkija Kitti Nagy nostikin esille kvantitatiivisessa analyysissään *Magyar Nemzet*:in uutisoinnista, miten 2010-luvun loppupuolella George Soroksesta oli tullut toiseksi yleisin uutisoinnin aihe, jääden vain oppositiojohtaja Ferenc Gyurcsanyn jälkeen.¹³⁹

Ulkopolitiikkaan liittyen 12. konsultaatiossa nostetaan esille Palestiinan ja Israelin kriisi tuomalla esille taloudellinen tuki Palestiinalle ja sen väitetty väärinkäyttö:

5. Financial support from Brussels to Palestinian organizations has also reached Hamas

In recent years, Brussels has given hundreds of thousands of euros to Palestinian organizations. Some of this aid has also gone to the Hamas terrorist organization. In Europe, crowds of immigrants have been celebrating terrorist attacks in the Middle East, and so terrorism is now a threat to Europe as a result of immigration encouraged by Brussels.

WHAT DO YOU THINK?

The threat of terrorism means that Brussels must stop supporting Palestinian organizations.

Brussels must continue to support Palestinian organizations, regardless of the terrorist threat.¹⁴⁰

Fidesz ei ole keskittynyt Palestiinan ja Israelin konfliktin käsittelyyn julkisessa diskurssissaan. Konsultaatioviestin linkittäminen Euroopan maahanmuuttokysymykseen vaikuttaakin enemmän pyrkimykseltä jälleen kommentoida EU:n maahanmuuttopolitiikkaa.

¹³⁷ Kovács, Here's the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021.

¹³⁸ Navracsics 1997, 16.

¹³⁹ Nagy 2023, 49.

¹⁴⁰ Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

Kymmenennessä ja 12. konsultaatioissa nostetaan esille Fideszin lastensuojeluohjelma, joka on joutunut konfliktiin Euroopan Unionin ajamien LGBTQ-tukiohjelmien kanssa. Kuten maahanmuuttokeskustelussakin, asetelmaksi muodostetaan vastakkainasettelu Fideszin sisäpoliittisten tavoitteiden kanssa liittyen väestön kasvuun ja terveyteen laajemman globaalin liikehdinnän kanssa. Kyseisissä konsultaatioissa kysymykset on muotoiltu tätä reflektoiden:

9. Organizations funded by George Soros have launched a wide-ranging international attack on Hungary over its child protection law. This law prohibits sexual propaganda directed at children in kindergartens, schools and media accessible to children.

WHAT DO YOU THINK?

The law rightly limits sexual propaganda aimed at children.

Sexual propaganda directed at children does not carry any risk, so it is unnecessary to ban it.¹⁴¹

10. Brussels wants to abolish the Child Protection Act.

Brussels is constantly attacking the Hungarian Child Protection Act. The European Commission has also challenged the Act in court. Meanwhile, news of aggressive LGBTQ propaganda targeting children is on the rise.

WHAT DO YOU THINK?

Child protection legislation needs to be tightened further.

The Child Protection Act must be relaxed in line with the proposal from Brussels.¹⁴²

Huomionarvoista on tämän kysymyksen sisällyttäminen konsultaatioon, joka on nimetty ”suvereniteettimme puolustamiseen liittyen”. Viitekehyksenä on siis Fideszin lapsien terveysohjelman ja EU:n näkemysten välinen konflikti, joka asetetaan suvereniteetikysymykseksi. Aihepiiri on konsultaation jälkeisinä aikoina kärjistynyt ja Unkarin hallitus äänestikin laista, joka kieltää kokoontumiset, jotka eivät noudata Unkarin hallituksen terveyspolitiikan linjauksia.¹⁴³ Tutkimuksessa populististen radikaalioikeistolaisten valtioiden terveyspolitiikasta, Unkaria koskevassa kappaleessa Alexandru D. Moise, Gábor Schreiring ja Olga Löblova huomioivatkin, miten Fidesz on asettautunut ”puolustamaan kansaa” EU:n eliittiä vastaan, vaikka Fidesz itse on Unkarin eliittiasemassa ja EU:n pyrkimykset on usein ohjattu vähentämään Fideszin dominanssia.¹⁴⁴

¹⁴¹ Kovács, Here’s the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021.

¹⁴² Kovács, The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

¹⁴³ Parliament approves amendment to law connected to protection of children. *About Hungary* 19.3.2025.

¹⁴⁴ Moise, Scheiring, Löblova 2021, 97.

Fideszin toimet sen valtaan astumisen jälkeen terveydenhuoltoon liittyen perustuivat lähinnä itsevaraisuuden vahvistamiseen, mikä saavutettiin muun muassa erityisen rankalla työn laiminlyönnin rankaisemisella. Fidesz käytti myös superenemmistöään muovatakseen Unkarin terveydenhuoltoa sääteleviä poliittisia elimiä sen omia ideoitaan tukevaksi muuttamalla asetuksia sekä laittamalla puolueelle lojaaleja henkilöitä muutosten vastuuhenkilöiksi.¹⁴⁵ Täten on oletettavaa, että terveydenhuollon asema Unkarissa, kuten suurin osa muukin valtion toimielimistä, palvelee Fideszin näkemyksiä. Tästä syystä siis myös terveydenhuollossa on sama asetelma, jossa konsultaatioiden esittelemät EU:n ”hyökkäykset” Unkarin suvereniteettia kohtaan ovatkin haasteita Fideszin omalle politiikalle. Tämä toteamus on perusteltavissa myös sillä, että kuten opetusala, myös terveydenhuolto kuuluu suoraan sisäministeriön alaisuuteen, eivätkä ole erillisiä ministeriöitä.¹⁴⁶

Terveysaihetta jatkaen käsittelen seuraavaksi koronapandemian hillitsemiseen liittyviä konsultaatioviestejä. Kyseisessä konsultaatiossa on suhteellisen neutraaleja sisäpoliittisiin ratkaisuihin liittyviä kysymyksiä, joita en tässä kohtaa käsittele. Keskityn kuitenkin siihen, miten kysymyksissä koronapandemian syyt ja hallintakeinot esitellään osana laajempaa poliittista viitekehystä. Pandemiaan liittyen on olennaista huomioida, että Fidesz käytti poikkeustilaa syynä antaa Viktor Orbánille käytännössä diktatuuriset valtuudet,¹⁴⁷ minkä vuoksi on pääteltävissä, että Fidesz pyrki edistämään omaa poliittista asemaansa pandemiaan tukeutuen.

Yhdeksännen konsultaation kuudes kysymys koskee covid-19-taudin leviämiseen liittyvää informaatiota ja siinä syytetään EU:ta puutteellisen informaation jakamisesta.

6. At the outbreak of the epidemic, Brussels’ epidemiological agency, the European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), did not detect any imminent danger. Een on the day of the first death in Europe, the EU agency classified the risk of viral infection as “moderate”. Nevertheless, competent Hungarian authorities began preparations for its defence. The Operational Group was set up on January 31, 2020, before any infections had even been registered in Europe.

Do you think that a permanent Hungarian epidemiological monitoring service should be established for the timely detection of an epidemic and to start preparations for a defence in time, thus reducing our dependence on outside opinions?

¹⁴⁵ Moise, Scheiring, Löblova 2021, 98–103.

¹⁴⁶ Miklóssy 2024, 50.

¹⁴⁷ Nyssönen 2024, 68.

Yes No¹⁴⁸

Verrannollisesti kyseinen viesti ei ole erityisen syyttävä luonteeltaan. Aihepiirille on myös nähtävissä meriittiä, sillä informaatio covid-19-taudin leviäväisyydestä oli ennen pandemian alkua yleisesti sekalaista ja heikkoa. Syytöksen kohteeksi päätyi kuitenkin jälleen EU. Asetelmana kyseinen tilanne on mielenkiintoinen, sillä Fideszin olisi ollut helppo syyttää kansalaisjärjestöjä, kuten World Health Organizationia puutteellisesta informaatiosta, mikä olisi sopinut Fideszin yleiseen anti-globalistiseen narratiiviin. Toisaalta pääasiallisen kritiikin kohteeksi voisi nähdä Kiinan, josta koko pandemia sai alkunsa. Tämä olisi kuitenkin vaatinut Fidesziä kritisoimaan keskeistä talous- ja aatekumppaniaan, minkä voisi nähdä syyksi miksi Fidesz ei näin tehnyt. Yhdestoista konsultaatio käsittelee myös Unkarin omavaraisuutta liittyen koronapandemiaan:

14. At the time of the epidemic, there was clearly a major struggle in the international market for vaccines. Some believe that in the age of epidemics, this vulnerability must be eliminated, and a Hungarian vaccine factory is needed. Others say this is not necessary.

WHAT DO YOU THINK

We need a Hungarian vaccine factory.

There is no need for a Hungarian vaccine factory: it is enough to rely on vaccines offered from abroad.¹⁴⁹

Kyseistä viestiä voisi pitää suhteellisen neutraalina ja korkeintaan omavaraisuuden hyödyllisyyttä painottavana, mutta tämä vuonna 2021 alkuvuodesta julkaistu konsultaatio osoittaa hyvin konsultaatioiden toimivan lähinnä Fideszin politiikan oikeuttajina ja työkaluina. Yhdestoista konsultaatio oli avoinna tammikuusta elokuuhun 2021, mutta jo toukokuussa ulkoministeri Péter Szijjarto julisti, että Unkariin perustettaisiin sekä paikallisia, että Kiinan tuottamia covid-19-rokotteita¹⁵⁰, mistä voidaan nähdä myös Unkarin vahvat taloudelliset suhteet Kiinaan.

¹⁴⁸ Here's the latest national consultation questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020.

¹⁴⁹ Kovács, Here's the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021.

¹⁵⁰ Hungarian vaccine plant to be fitted for production of Chinese Sinopharm shots – minister. *Reuters* 31.5.2021.

Taloudellinen aspekti tuodaan esille yhdeksännen konsultaation loppupuolella liittyen ulkomaisten sijoittajien toimintaan Unkarin talousmarkkinoilla koronapandemian vaikutusten jäljiltä:

11. Many companies are close to bankruptcy as a result of the economic crisis due to the epidemic. There is a risk that international financial speculators might exploit this situation to acquire strategic Hungarian companies.

What do you think? Should Hungary protect Hungarian companies against hostile foreign acquisition?

Yes No¹⁵¹

Kysymyksen alustava johdattelu on luonteeltaan avonainen. Kyseessä on kuitenkin vapaamarkkinoihin liittyvä taloudellinen tilanne, jossa ulkomaalaiset sijoittajat ovat olleet halukkaita lunastamaan konkurssiin joutuneita unkarilaisia yhtiöitä. Kysymyksessä tämä on muotoiltu normatiivisesti vihamieliseksi hyökkäykseksi. Sama ilmiö on tullut esille Fideszin pyrkimyksissä kontrolloida Unkarin vaalikenttää rajoittamalla ulkomaisten tahojen taloudellista tukea oppositiopuolueille.¹⁵² Tämä aihe nostettiin esille 12. konsultaation loppupuolella:

11. They want to influence Hungarian politics using money from Brussels and overseas

In recent years various foreign organisations have been giving billions of euros to Hungarian politicians and associated activist groups. In this way, they want to force Hungary to change its position on key issues. Many believe that this is simply political corruption

WHAT DO YOU THINK?

More stringent measures – including stricted legislation – should be enacted in order to combat foreign influence peddling.

The current legislation is adequate.¹⁵³

Kyseinen konsultaatioviesti on suorasaanaista propagandaa ja jälleen selkeä osoitus Fideszin reaalipoliittisesta suuntauksesta. Valtaan päästyään Fidesz on rajoittanut poliittisten vastustajiensa mahdollisuuksia osallistua demokraattiseen prosessiin estämällä oppositiota saamasta vaalirahoitusta.¹⁵⁴ Ulkomainen tuki, jolla oppositiopuolueiden osallistuminen

¹⁵¹ Here's the latest national consultation questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020.

¹⁵² Miklóssy 2024, 155–166.

¹⁵³ The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023.

¹⁵⁴ Miklóssy 2024, 155.

Unkarin demokratiaan pyritään takaamaan, käännetäänkin hyökkäykseksi Unkarin demokratiaa vastaan. Populismille tyypillisesti viestin kohteena pidetään ulkopuolisia ”heitä”, joita ei nimetä sekä syytökset miljardien lähettämisestä esitetään ilman todisteita.

Toistaiseksi tuoreimmassa konsultaatiossa, joka on järjestyksessään 14. taloudelliset aihepiirit ovat myös esillä. Keskeiseksi aiheeksi tuotiin globaalien kaupankäynnin kiistat, jotka ovat jälkiseurausta pääasiassa Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta Ukrainaan ja sen myötä Venäjälle asetetuista talouspakotteista.

1.Economic neutrality

Brussels has launched a trade war against Eastern countries, primarily China and Russia. In their view, every EU country must join the announced sanctions policy and punitive trade measures, even if this harms the economy of the given country.

In contrast, the government believes that Hungary should be economically neutral and should not join the trade war launched by Brussels. This is how the Hungarian economy can achieve growth exceeding the EU average.

What do you think about this?

A: Economic neutrality is needed.

B: The trade war is justified: Hungary should join this.

2.New economic policy

Brussels says that in developing a new economic policy, Hungary must follow the European Union in all key matters and only adopt Western models in its economy.

In contrast, the government’s position is that Hungary should follow its own path, adopting only what is beneficial and reasonable from both the West and the East. Anything that could harm Hungarians should be rejected, even if it comes from our allies.

What do you think about this?

A: Hungary should follow its own path.

B: In all matters, Hungary should follow Brussels and only adopt Western models in its economy.¹⁵⁵

Argumenteissa ei sinänsä ole mitään merkittävää eroa vanhempiin konsultaatioihin.

Kysymyksenasettelu on muodostettu jälleen siten, että Euroopan Unionia vähätellään

Brysselin nimityksellä ja taloudelliset ongelmat länsimaiden ja Kiinan sekä Venäjän kanssa

¹⁵⁵ Kovács, Here are the questions for the upcoming national consultation on economic policy. *About Hungary* 28.10.2024

on jälleen muotoiltu valheellisesti siten, että Euroopan Unioni olisi asettanut talouspakotteita ilman syytä. Myös reaali politiikka Fideszin motivaattorina on selkeää kysymyksenasettelussa, jossa Fidesz haluaa painottaa vain politiikkaa, josta on suoraan hyötyä Unkarille, vaikka se rikkoisikin kansainvälisiä ja Unkarin itse solmimia sopimuksia. Verrattuna kuitenkin esimerkiksi vuosien 2015 ja 2017 konsultaatioihin, sananmuodot ja syyttelyt ovat hieman rauhanomaisempia ja ei niin räikeitä. Tämän lisäksi hallituksen vastaisen linjan vaihtoehdot ovat muotoiltu hieman hyväksyttävämmän oloiseksi.

Fideszin suhtautuminen globaaliin valtapolitiikkaan on monimutkaisempi aihe tarkastella verrattuna esimerkiksi EU-suhteisiin tai Venäjän ja Ukrainan sotaan liittyen. Fidesz toimii globaalissa ulkopolitiikassa pragmaattisesti ja on valmis toimimaan poliittisen kompassin eri päissä olevien tahojen kanssa. Samanaikaisesti globaalissa politiikassa Fidesz jatkaa samaa periaatetta kuin EU-suhteissa. Se ei salli minkään tahon määrittellä Unkarin politiikkaa tai rajoittaa Fideszin valtaa. Tämän vuoksi aiemmin käsittelemäni teoriat ovat keskeisiä juuri ulkopoliittisessa analyysissä. Reaali politiikka ja New Right yhteistyö ovat konsultaatioiden väitteiden ja argumenttien tulkinnassa keskeisiä työkaluja, joita tarvitaan rivien välisten merkityksien ymmärtämisessä. Pragmatismien takana voi kuitenkin piillä historian kautta nähtävä perspektiivi, joka vaikuttaa myös Fidesz-politiikkojen ajatteluun. Nostin aiemmin käsittelyyn Viktor Orbánin puheen liittyen Venäjän ja Ukrainan sotaan, jossa hän mainitsi Unkarin aina kärsineen merkittävästi sotiin osallistumisesta. Argumentoisin tämän vuoksi, että juuri globaalissa politiikassa pragmaattisen politiikan lisäksi historian arvet voivat olla selittävä syy, miksi yleisesti aktiivista politiikkaa harjoittava Fidesz on valtapolitiikassa haluamaton liittymään avoimesti ja täysin kenenkään puolelle.

4 Lopuksi

Tutkimukseni lähtökohtana oli selvittää, miten Fidesz käyttää kansallisia konsultaatioita propagandan metodina tukeakseen omaa politiikkaansa ja toisaalta selvittää, mihin pääpointteihin Fideszin propaganda rakentuu ja miten sen lähihistoriaa tutkimalla näitä asetelmia voi selittää. Fidesz puolueena on käynyt lukuisia erilaisia vaiheita läpi Unkarin lähihistoriassa. Se aloitti toimintansa länsimielteisenä reformistisena puolueena 1980-luvun loppupuolella. Vuosituhannen vaihteen aikana Fidesz pääsi valtaan, mutta menetti sen seuraavissa vaaleissa. Sosialistihallituksen valtakauden jälkeen Fidesz teki suunnanvaihdoksen konservatismisempaan suuntaan, jonka myötä se voitti vuoden 2010 vaalit ja on pysynyt siitä asti vallassa tiukentaen otettaan Unkarista. Keskeinen kysymykseni liittyi ristiriitaisuuteen Fideszin lämpimissä suhteissa globaalia itää kohtaan ja taas vihamielisessä suuntautumisessa Euroopan Unionia ja laajemmin länsimaista liberaalidemokratiaa kohtaan.

Käyden läpi erilaisten valtio-opillisten ja poliittisen historian teorioiden kautta Fideszin politiikkaa osoitin, että Fidesz käyttää historiaa pragmaattisesti tuoden sieltä argumentteja, jotka tukevat sen politiikkaa. Fidesz toimii reaalipolitiikan valossa ja on valmis hyödyntämään mitä tahansa tukea tai toimimaan kenen tahansa kanssa, kunhan se edistää Fideszin tavoitteita. Mitään ulkopuolista kontrollia tai kritiikkiä Fidesz ei hyväksy. Tässä yhteydessä siirryin käsittelemään kansallisia konsultaatioita ja osoitin, että vaikka Fidesz väittää niiden edistävän demokratiaa, ovat ne vain suostuttelevan propagandan metodi, jolla Fidesz hakee näennäistä legitimiyyttä politiikalleen. Huomionarvoista on kuitenkin, että kansalliset konsultaatit toimivat pohjalla, jossa Fideszin pääasialliset argumentit maailmanpolitiikasta on jo hyväksyttyjä ja konsultaatit pyrkivät hakemaan oikeutusta uusille väitteille tai toimille. Tutkielmani haasteena oli kansallisiin konsultaatioihin liittyvän tutkimuksen olemassaolon vähäisyys, mutta tässä on myös nähtävissä mahdollisuus uusille tutkimuksille tähän aihepiiriin liittyen.

Historia on keskeinen narratiivinen voima Unkarin politiikassa ja Fidesz käyttää sitä usein oikeutuksenaan ja perustelunaan päätöksilleen. Erityisesti Unkarin historialliset arvet nostetaan usein tässä yhteydessä esille. Näitä ovat vuosien 1848 ja 1956 kansannousut, ensimmäisen maailmansodan päättäneet Unkarille määrätty Trianonin rauhansopimus sekä kylmän sodan loppumisen jälkeinen muutosprosessi valtiotalouden lopettamisesta Unkarissa. Käsitys näiden tapahtumien ongelmallisuudesta ja vääryydestä muodostui

ponnahduslaudaksi, jota Fidesz onnistui käyttämään valttikorttinaan päästäkseen käsiksi valtaan. Myös takinkääntö konservatismiseen suuntaan oli todennäköisesti harkittu teko äänien saamisen vuoksi. Kun Fidesz sai vuonna 2010 vaaleissa eduskuntaan superenemmistön, se saavutti tavoitteensa, jonka myötä pääasialliseksi työksi muodostui vallassa pysyminen.

Tein tutkielmani analyysit kvalitatiivisella sisällönanalyysillä, joka osoittautui hedelmälliseksi näkökulmaksi valitsemaani aineistoon. Sekä kansalliset konsultaatiot, että julkiset lausunnot ja uutiset olivat pintapuolisesti muotoiltu tukemaan Fideszin narratiiveja ja tavoitteita, mutta tarkemmalla analyysillä väitteiden totuudenmukaisuudesta oli mahdollista havaita rivien välistä paljastuvan propagandamainen sisältö. Lähteiden saavutettavuus Englannin kielellä osoittautui tavoitteeksi levittää Fideszin propagandaa myös ulkomaisen yleisön saatavaksi. Viittasin Katalin Miklóssyn toteamukseen Fideszin propagandan kulmakivien olevan jo hyväksytyjä Unkarin poliittisella kentällä, minkä myötä Fidesz pyrkiikin nyt hienosäätämään propagandaansa tarkempiin aihepiireihin. Nämä uudet tavoitteet ilmenevät kansallisten konsultaatioiden sisällössä ja juuri ulkomaiselle yleisölle tarkoitetuissa lausunnoissa. Tämän myötä on mahdollista spekuloida, että Fidesz on siirtymässä aktiivisempaan ulkopoliittisen vaikuttamisen suuntaan ja kansalliset konsultaatiot ovat tässä keskeinen työkalu.

Fidesz ei ole ideologisesti sitoutunut tavoitteidensa suhteen. Se on pragmaattinen poliittinen ryhmittymä, joka käyttää taitavasti mediaa ja informaation kulkua edistämään omia tavoitteitaan ja hankkimaan tukea omalle politiikalleen. Fidesz on valmis toimimaan poliittisten kompassien kaikkien puolien kanssa, mikä näkyy sen ystävyysuhteissa Kiinan, Yhdysvaltojen republikaanipuolueen, Visegrad-valtioiden sekä Venäjän kanssa, mutta se ei suostu eikä hyväksy ulkoisia rajoitteita tai käskyjä Unkarin politiikkaan liittyen. Poliittiset viitekehykset kuten illiberalismi ja New Right sisältävät monia Fideszille keskeisiä poliittisia suuntauksia, mutta ne ovat olennaisempia ulkoisen kuvan suhteen eivätkä niinkään tarkkoja ideologisia raameja, joiden varaan Fidesz rakentaisi politiikkaansa. Reaalipolitiikka, valtiokeskeisyys ja kaikkien voimavarojen hyödyntäminen ovat Fideszin keskeisimmät tavoitteet Unkarin hallitsemisessa.

Kansalliset konsultaatiot ovat olleet Unkarin politiikan tarkastelussa suhteellisen pienelle huomiolle jäänyt ilmiö. Ne toimivat ikkunana Fideszin ajattelumaailmaan historiasta, nykyilmiöistä ja poliittisista aihepiireistä, joista Fidesz ylläpitää vahvoja mielipiteitä. Ne kuvaavat hyvin Fideszin harjoittaman reaalipolitiikan tavoitteita ja oikeutuksia. Niistä on

tullut keskeinen työkalu erityisesti ulkopoliittisissa asioissa, joissa Fidesz on usein ristiriidoissa globaalien toimijoiden ja Euroopan Unionin kanssa. Konsultaatioiden vastauksien avulla Fidesz hakee legitimiyyttä omalle politiikalleen, jota se ei ulkopoliitiikassaan usein muuten saa.

Samalla kansalliset konsultaatiot ovat liitettävissä laajempaan autoritäärisiä valtioita koskevaan aihepiiriin. Miksi valtiot, jotka eivät ole demokraattisia tai joiden demokratia toimii heikolla pohjalla, pyrkivät vaikuttamaan demokraattiselta? Fidesz perustelee julkisesti kansallisten konsultaatioiden olevan demokratiaa vahvistavia, vaikka ne on luotu tukemaan vain yhden puolueen politiikkaa ja täyttävät ehdottomasti propagandan määritelmän. Tämän lisäksi niiden saatavuus englannin kielellä osoittaa, että ne on tarkoitettu laajalle yleisölle. Väittäisin tämän tutkielman pohjalta, että kehitysuskon keskellä on selkeää, että yksinkertainen ja häikäilemätön propaganda toimii edelleen. Tämä on huomioitavissa ympäri maailman, esimerkiksi tarkkaillessa uutisointia Venäjän ja Ukrainan sodan suhteen, Venäjän valheet hyökkäyssodan oikeuttamisesta ovat jo juurtuneet yleiseksi narratiiviksi poliittisessa keskustelussa ja kuten kuuluisaksi noussut Donald Trumpin, James David Vancen ja Volodymyr Zelenskyn tapaaminen 28.2.2025 osoitti, nämä narratiivit ovat käytössä jopa Yhdysvaltojen johtoportaalla tasolla.

Tämäntyyppisessä poliittisessa ympäristössä kansallisten konsultaatioiden kaltaiset menetelmät ovat hedelmällisiä poliittisille johtajille, jotka pyrkivät oikeuttamaan epädemokraattisia toimiaan. Unkarin politiikkaa koskevat tutkimukset ovat osoittaneet monia аспекteja, joita Fidesz on ottanut käyttöönsä muilta autoritäärisiltä valtioilta. Fideszin ystävällisten suhteiden autoritääristen ja populististen poliitikkojen kanssa sekä näiden yhteisten näkemysten vuoksi näkisin kansallisten konsultaatioiden olevan metodi, jonka Fidesz saattaa tulevaisuudessa välittää muille samanmielisille poliitikoille. Esimerkiksi Yhdysvaltojen politiikka on luonteeltaan hyvin bi polaaria luoden ympäristön, jossa demokraatti- tai republikaanipuolueen voisi helposti nähdä hyödyntävän kansallisten konsultaatioiden tyyppisiä työkaluja. Ainakin Unkarissa kansalliset konsultaatiot tulevat jatkumaan, mikä on nähtävissä esimerkiksi Viktor Orbánin kommentissa niiden olevan avain vuoden 2026 vaalivoittoon.¹⁵⁶

¹⁵⁶ PM Orbán: National Consultation survey is first step to winning general election in 2016. *About Hungary* 19.11.2024.

Lähteet

Alkuperäislähteet:

Kansalliset konsultaatiot:

5. ”National Consultation” Campaign in Hungary. *Friedrich Naumann Foundation For Freedom* 23.11.2017. Verkkoartikkeli. <https://www.freiheit.org/central-europe-and-baltic-states/national-consultation-campaigns-hungary> [Haettu 19.11.2024, 17.3.2025]
6. The “Let’s Stop Brussels!” National Consultation. *The Orange Files*. Verkkoartikkeli. <https://theorangefiles.hu/the-lets-stop-brussels-national-consultation/> [Haettu 17.3.2025]
7. Here’s the questionnaire that allows the people to have their say on the Soros Plan. *About Hungary* 29.9.2017. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/national-consultation-on-the-soros-plan> [Haettu 5.3.2025]
8. Here’s the English version of Hungary’s national consultation on the protection of the family. *About Hungary* 13.11.2018. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/heres-the-english-version-of-hungarys-national-consultation-on-the-protection-of-the-family> [Haettu 13.2.2025]
9. Here’s the latest national consultation questionnaire in English. *About Hungary* 9.6.2020. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/heres-the-latest-national-consultation-questionnaire-in-english> [Haettu 13.2.2025, 14.3.2025]
11. Kovács, Zoltán: Here’s the latest national consultation questionnaire. *About Hungary* 1.7.2021. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/here-s-the-latest-national-consultation-questionnaire> [Haettu 17.3.2025]
12. Kovács, Zoltán: The 12th National consultation has launched: Here are the eleven questions! *About Hungary* 17.11.2023. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/the-12th-national-consultation-has-launched-here-are-the-eleven-questions> [Haettu 21.1.2025, 21.2.2025, 4.3.2025, 17.3.2025]
14. Kovács, Zoltán: Here are the questions for the upcoming national consultation on economic policy. *About Hungary* 28.10.2024. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/here-are-the-questions-for-the-upcoming-national-consultation-on-economic-policy> [Haettu 23.4.2025]

Muut alkuperäislähteet:

FM: Hungary's government was Trump before [US President] Donald Trump. *About Hungary* 19.3.2025. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/fm-hungary-s-government-was-trump-before-us-president-donald-trump> [Haettu 19.3.2025]

Hungarians can fill out National Consultation survey on green energy until April 15. *About Hungary* 10.4.2024. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/hungarians-can-fill-out-national-consultation-survey-on-green-energy-until-april-15> [Haettu 21.4.2025]

Kovács, Zoltán: Hungary's latest national consultation launched on Monday. Here's a look back at earlier consultations. *About Hungary* 16.6.2020. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/hungarys-latest-national-consultation-launches-today-heres-a-look-back-at-earlier-consultations> [Haettu 17.11.2024, 19.4.2025].

Kovács, Zoltán: PM Orbán: "Hungary will chart its own path to prosperity and peace". *About Hungary* 21.12.2024. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/pm-Orbán-hungary-will-chart-its-own-path-to-prosperity-and-peace> [Haettu 21.1.2025, 13.2.2025]

Kovács, Zoltán: National consultation: Hungarian people stood up for the sovereignty of our country. *About Hungary* 25.1.2024. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/blog/national-consultation-hungarian-people-stood-up-for-the-sovereignty-of-our-country> [Haettu 19.11.2024]

Nagy: American and Hungarian relations must be placed on a new foundation. *About Hungary* 14.1.2025. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/nagy-american-and-hungarian-relations-must-be-placed-on-a-new-foundation> [Haettu 21.1.2025]

Parliament approves amendment to law connected to protection of children. *About Hungary* 19.3.2025. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/parliament-approves-amendment-to-law-connected-to-protection-of-children> [Haettu 20.3.2025]

PM Orbán urges ethnic Hungarians abroad to cast their vote in election. *About Hungary* 7.12.2021. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/pm-Orbán-urges-ethnic-hungarians-abroad-to-cast-their-vote-in-election> [Haettu 20.2.2025]

PM Orbán: National Consultation survey is first step to winning general election in 2026. *About Hungary* 19.11.2024. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/pm->

[Orbán-national-consultation-survey-is-first-step-to-winning-general-election-in-2026](#) [Haettu 18.3.2025]

Prime Minister Viktor Orbán's Speech at the 25th Balvanyos Summer Free University and Student Camp. *Website of the Hungarian Government* 30.7.2014. Verkkoartikkeli.

<https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-Orbán-s-speech-at-the-25th-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp> [Haettu 8.2.2025, 20.2.2025]

State Secretary: Hungarian EU presidency brought common sense to Brussels. *About Hungary* 14.1.2025. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-hungarian-eu-presidency-brought-common-sense-to-brussels> [Haettu 21.1.2025]

State Secretary: 700,000 so far return survey on sanctions. *About Hungary* 29.11.2022. Verkkoartikkeli. <https://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-700-000-so-far-return-survey-on-sanctions> [Haettu 17.3.2025]

Speech by Prime Minister Viktor Orbán on the 174th anniversary of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848-49. *Website of the Hungarian Government* 15.3.2023. Verkkoartikkeli. <https://2015-2022.miniszterelnok.hu/speech-by-prime-minister-viktor-Orbán-on-the-174th-anniversary-of-the-hungarian-revolution-and-war-of-independence-of-1848-49/> [Haettu 20.2.2025]

Gál, Mária: Valtavirta (Käännös). *Nepszava* 23.1.2025. Verkkoartikkeli. https://nepszava.hu/3265949_fosodOrbán [Haettu 23.1.2025]

Gál, Mária: "Bratislava ja Budapest eivät tanssi kuten Kiova viheltää, maailmanpolitiikan realiteetit ovat muuttuneet Donald Trumpin virkaanastumisen myötä" (Käännös). *Nepszava* 22.1.2025. Verkkoartikkeli. https://nepszava.hu/3265755_pozsony-es-budapest-nem-fog-ugy-tancolni-ahogy-kijev-futyul-megvaltoztak-a-vilagpolitika-realitasai-donald-trump-beiktatasaval [Haettu 23.1.2025]

"Olemme palanneet historian pääkadulle" –Péter Szijjarto ilmoitti uuden aikakauden alkaneen (Käännös) *Nepszava* 22.1.2025. Verkkoartikkeli. https://nepszava.hu/3265862_szijjarto-Péter-egyest-allamok-donald-trump-nyugati-mainstream [Haettu 23.1.2025]

"Muutoksen aika on tullut!" – Viktor Orbán kritisoi jyrkästi Euroopan unionia ja EU:n Venäjän vastaisia pakotteita (Käännös). *Nepszava* 22.1.2025. Verkkoartikkeli.

https://nepszava.hu/3265837_Orbán-viktor-europai-unio-szankciok-oroszország [Haettu 23.1.2025]

Viktor Orbán courts voters beyond “fortress Hungary”. *Politico* 22.8.2017. Verkkoartikkeli. <https://www.politico.eu/article/viktor-Orbán-courts-voters-in-transylvania-romania-hungarian-election-2018/> [Haettu 20.2.2025]

Verkkolähteet:

Ákos, Keller-Alánt; Németh, Dóra: Hieman konsultaatiohistoriaa (Käännös). *Szabad Europa* 29.11.2023. <https://www.szabadeuropa.hu/a/nemzeti-konzultacio-szuverenitas-brusszel-kampany/32698673.html> [Haettu 5.3.2025]

Buchholz, Kathrina; Which Countries are EU Contributors and Beneficiaries? *Statista* 27.6.2023. <https://www.statista.com/chart/18794/net-contributors-to-eu-budget/> [Haettu 19.11.2024]

Faulconbridge, Guy: George Soros says EU may not survive coronavirus crisis. *Reuters* 22.5.2020. <https://www.reuters.com/article/world/george-soros-says-eu-may-not-survive-coronavirus-crisis-idUSKBN22Y167/> [Haettu 14.3.2025]

Hungarian vaccine plant to be fitted for production of Chinese Sinopharm shots – minister. *Reuters* 31.5.2021. <https://www.reuters.com/article/business/healthcare-pharmaceuticals/hungarian-vaccine-plant-to-be-fitted-for-production-of-chinese-sinopharm-shots--idUSL2N2NI13S/> [Haettu 17.3.2025]

Hungary says “grievances” hold up ratification of Sweden’s NATO accession. *Reuters* 29.3.2023. <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-says-grievances-hold-up-ratification-swedens-nato-accession-2023-03-29/> [Haettu 19.11.2024]

Holland, Steve; Bose, Nandita; Mason, Jeff; Balmforth, Tom: Trump and Zelenskiy clash, leaving Ukraine exposed in war with Russia. *Reuters* 1.3.2025. <https://www.reuters.com/world/trump-zelenskiy-sign-minerals-deal-white-house-meeting-2025-02-28/> [Haettu 24.3.2025]

Fidesz – Party History, Ideology & Facts. *Britannica* 15.4.2025. <https://www.britannica.com/topic/Fidesz> [Haettu 23.4.2025]

”National Consultation” Campaigns in Hungary. *Friedrich Naumann Foundation For Freedom* 23.11.2017. <https://www.freiheit.org/central-europe-and-baltic-states/national-consultation-campaigns-hungary> [Haettu 19.11.2024, 17.3.2025]

Memorandum on security assurances in connection with Ukraine’s accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *United Nations Treaty Collection* 5.12.1994. <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=0800000280401fbb> [Haettu 21.1.2025]

Shuttleworth, Martyn; Lyndsay T Wilson: *Qualitative Research Design*. Explorable. <https://explorable.com/qualitative-research-design/discuss> [Haettu 19.11.2024]

Ukrainian grain exports explained. *European Council* 31.1.2025. <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukrainian-grain-exports-explained/> [Haettu 24.3.2025]

Tutkimuskirjallisuus:

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere 2011.

Bew, John: *Realpolitik: A History*. Oxford University Press, New York 2016.

Bíró-Nagy, András; Szászi, Áron József: *The roots of Euroscepticism: Affective, behavioural and cognitive anti-EU attitudes in Hungary*. *Sociology Compass* (18), 4/2024.

Bori, Péter József; Gonda, Noémi: *Contradictory populist ecologies: Pro-peasant propaganda and land grabbing in rural Hungary*. *Political Geography* (95), 2022.

Braun, Mats: *Postfunctionalism, Identity and the Visegrad group*. *Journal of common market studies* (58) 4/2020.

Cichoński, Piotr; Jabkowski, Piotr: *Immigration attitudes in the wake of the 2015 migration crisis in the Visegrad Group countries: Comparative insights of ESS7 and ESS8*. *Intersections*, Budapest (5), 1/2019.

Csehi, Robert: *The Politics of Populism in Hungary*. Routledge, Oxford 2022.

Derman, Joshua: *Max Weber in Politics and Social Thought: From Charisma to Canonization*. Cambridge University Press, 2012.

Dieringer, Jürgen: *Hungary*. Toimittaja: Heydemann, Günther; Vodička, Karel: *From Eastern Bloc to European Union: Comparative Processes of Transformation Since 1990*. Berghahn Books Incorporated, New York; Oxford, 2017.

Éltető, Andrea; Völgyi, Katalin: *The development of Hungarian Foreign Trade with Asia*. Research centre for economic and regional studies, HAS Institute for world economics, Budapest 2013.

Farrall, Stephen; Jennings, Will; Gray, Emily; Hay, Colin: *Thatcherism, Crime and the Legacy of the Social and Economic “Storms” of the 1980s*. The Howard Journal of Crime and Justice (56), 2/2017.

Gáspár, Tamás; Sass, Magdolna; Koppány, Krisztián; Bi, Shulei: *Foreign trade relations of Hungary and China: A Global Value Chain Perspective*. AKJournals, (45) 3/2023.

Hazareesingh, Sudhir: *Bonapartism as the Progenitor of Democracy. The Paradoxical Case of the French Second Empire*. Toimittaja: Baehr, Péter; Richter, Melvin: *Dictatorship in History and Theory: Banapartism, Caesarism, and Totalitarianism*. Cambridge University Press, 2004.

Hazareesingh, Sudhir: *Political traditions in modern France*. Oxford University Press, 1994.

Heywood, Andrew; Chin, Clayton: *Political Theory, An Introduction*. Bloomsbury Academic, New York; London, 2023.

Ikenberry, G. John; Parmar, Inderjeet; Stokes, Doug: *Introduction: Ordering the world? Liberal internationalism in theory and practice*. International affairs, (94), 1/2018.

Konopczak, Karolina; Marczewski, Krzysztof: *Why so different from other CEECs – Poland’s cyclical divergence from the euro area during the recent financial crisis*. Eurostat, 2012.

Kopyś, Tadeusz: *Considerations on the role of Hungary and the Hungarian nation in the European Union after 1989*. Toimittaja: Sondel-Cedarmas, Joanna; Berti, Francesco: *The Right-Wing critique of Europe: Nationalist, Sovereignist and Right-Wing populist attitudes to the EU*. Taylor & Francis, London; New York, 2022.

Laczó, Ferenc: *Victims and Traditions: Narratives of Hungarian National History After the Age of Extremes*. Toimittaja: Luthar, Oto: *Of Red Dragons and Evil Spirits: Post-Communist*

Historiography Between Democratization and the New Politics of History. Central European University Press, 2017.

Medve-Bálint, Gergő; Bohle, Dorothee: *Local government debt and EU funds in the eastern member states: The cases of Hungary and Poland*. Freie Universität Berlin, 2016.

Michelsen, Nicholas: *Hungary, populism and the New Right*. Sage publications, New Perspectives (32), 4/2024.

Miklóssy, Katalin: *Demokratian Rappio – Unkarin tiellä tulevaisuuteen?* Tammi, Helsinki 2024.

Moise, Alexandru Daniel; Scheiring, Gábor; Löblová, Olga: *The Populist Radical Right and Health in Hungary*. Toimittaja: Falkenbach, Michelle; Greer, Scott L: *The populist radical Right and health: national policies and global trends*. Springer International Publishing, Cham, 2021.

Molnár, Anna: *Economic Crisis and Euroscepticism: A Comparative Study of the Hungarian and Italian Case (1990-2013)*. Politics in Central Europe, (12) 3/2016.

Moroń, Dorota; Madej, Małgorzata; Csoba, Judit: *Humanitarian Aid and Empowerment of Ukrainian Refugees. The Case of Visegrad Group countries: Czechia, Hungary, Poland, and Slovakia*. Routledge, New York, 2025.

Nagy, Kitti: *The End of Pluralism in Hungary: Hungarian Propaganda in Action*. Univerzita Karlova, 2023.

Navracsics, Tibor: *A missing debate? Hungary and the European Union*. Sussex European Institute, University of Sussex 1997.

Nyysönen Heino: *Unkarilaisen autoritarismin nousu*. Vastapaino, Tampere 2024.

Pörsti, Joonas: *Propagandan lumo: Sata vuotta mielten hallintaa*. Kustanneosakeyhtiö Teos, Helsinki 2018.

Pleschová, Gabriela: *China in Central Europe: Seeking Allies, Creating Tensions*. Edward Elgar Publishing, 2021.

Skinner, Quentin: *Some problems in the Analysis of Political Thought and Action*. Political Theory, (2) 3/1974.

Szalavetz, Andrea: *Innovation in Hungary – The Impact of EU Accession and Integration into Global Value Chains*. International Journal of Management and Economics, (42) 2014.

Matura, Tamás: *Hungary and China relations*. Toimittaja: Song, Weiqing: *China's Relations with Central and Eastern Europe: From "Old comrades" to New partners*. Routledge, London 2017.

Schreier, Christian: *25 Years After: Mapping Civil Society in the Visegrad Countries*. Lucius & Lucius, Stuttgart, 2025.

Seleny, Anna: *The Political Economy of State-Society Relations in Hungary and Poland: From Communism to the European Union*. Cambridge University Press, 2006.

Szebeni, Zea: *The Truth Always Comes Out: Disinformation and the Dynamics of Truth in Hungary's Sociopolitical Landscape*. Helsingin yliopisto 2024.

Tuomi, Jouni; Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki 2002.